

Załącznik do uchwały nr/...../2024
Rady Gminy Lutowiska z dnia 30 grudnia 2024 r.

**Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii
w Gminie Lutowiska
na lata 2025 - 2027**

Lutowiska, grudzień 2024 r.

Spis treści

I Wprowadzenie	2
II Podstawy prawne Programu	3
III Diagnoza problemu uzależnień w gminie Lutowiska	4
1. Analiza socjodemograficzna gminy Lutowiska	4
2. Analiza wyników diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych przeprowadzonej na terenie gminy Lutowiska	7
3. Diagnoza problemów społecznych w środowisku dzieci i młodzieży	18
V Adresaci programu	39
VI Cel główny, cele szczegółowe, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów w ramach Programu	39
1. Kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień	39
2. Cel główny Programu.....	40
3. Cele szczegółowe Programu	40
4. Działania służące realizacji celów szczegółowych Programu i wskaźniki realizacji tych celów	41
VII Zasoby i realizatorzy	45
VIII Źródła finansowania	45
IX Sposób sprawozdania	46
X Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ...	46

I Wprowadzenie

Używanie alkoholu i narkotyków powoduje duże szkody zdrowotne i społeczne, takie jak m.in: naruszenie zasad bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc domowa, ubóstwo i bezrobocie. Problemy związane z alkoholem oraz innymi substancjami psychoaktywnymi powodują także wysokie koszty ekonomiczne ponoszone przez państwo. Koniecznym staje się zatem podejmowanie działań zmierzających do ograniczania popytu i podaży tych środków, oraz realizacja zadań mających na celu redukcję szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożycia tych napojów, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, oddziaływania na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielania pomocy ich rodzinom.

Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025 - 2027 stanowi kontynuację działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień realizowanych w Gminie Lutowiska w latach ubiegłych, a obowiązek jego uchwalenia przez Radę Gminy wynika z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Program realizowany będzie przy współpracy samorządu lokalnego, organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podmiotów leczniczych, samorządowych jednostek organizacyjnych oraz innych podmiotów zaangażowanych w działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii, a także uzależnień behawioralnych. Zadania zaplanowane w Programie, stanowią odpowiedź na lokalne potrzeby mieszkańców, wynikające z diagnozy problemów społecznych i prowadzonego bieżącego monitoringu problemów uzależnień. Ich realizacja dostosowana będzie do istniejących zasobów instytucjonalnych i osobowych. Program odpowiada celom operacyjnym Narodowego Programu Zdrowia, stanowi lokalną strategię rozwiązywania problemów uzależnień, jednocześnie będąc integralną częścią następujących dokumentów: Strategii Rozwoju Gminy Lutowiska 2023 - 2030, a także Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022 - 2027.

II Podstawy prawne Programu

Ustawy:

1. z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 ze zm.);
2. z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 ze zm.);
3. z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673);
4. z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670 ze zm.);
5. z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 799 ze zm.);
6. z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.);
7. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.);
8. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1530 ze zm.).

Programy krajowe:

1. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025, przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 642).

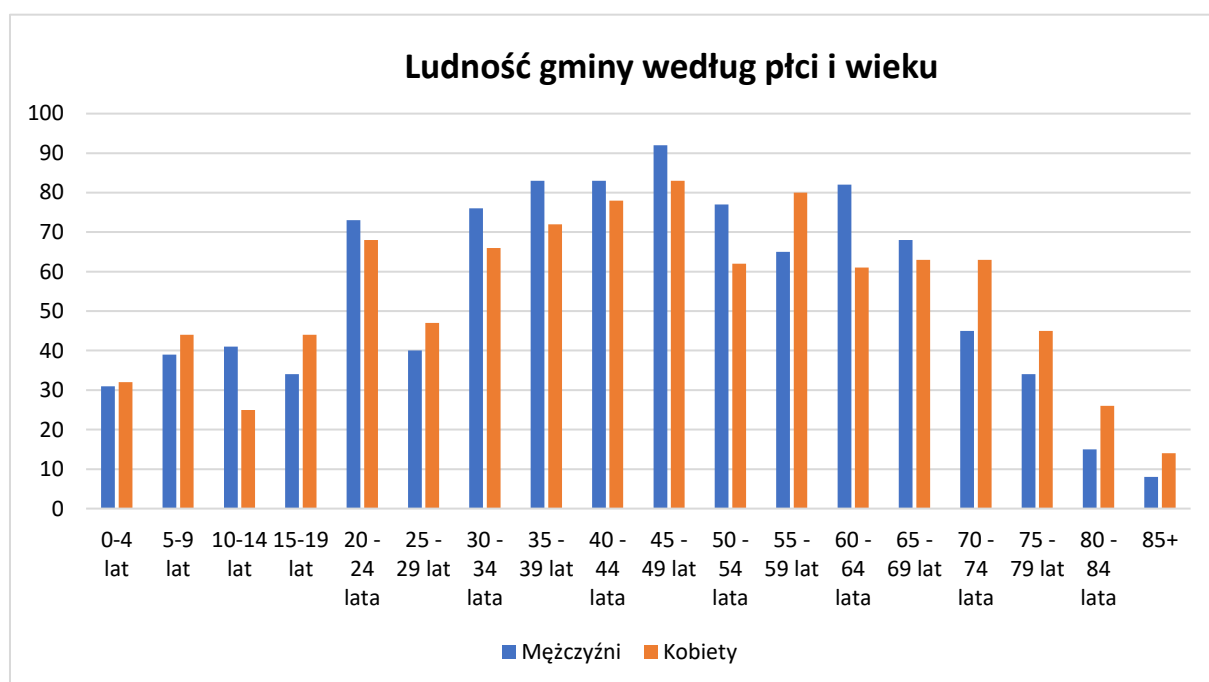
Programy regionalne i gminne:

1. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2030, przyjęty Uchwałą Nr LI/858/22 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 czerwca 2022 r.
2. Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska na lata 2023 - 2030, przyjęta Uchwałą Nr XLVIII/275/2023 Rady Gminy Lutowiska z dnia 26 lipca 2023 roku.
3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lutowiska na lata 2022 – 2027, przyjęta uchwałą Nr XXXIV/178/2022 Rady Gminy Lutowiska z dnia 25 stycznia 2022 r.

III Diagnoza problemu uzależnień w gminie Lutowiska

1. Analiza socjodemograficzna gminy Lutowiska

Gmina Lutowiska jest gminą wiejską, leżącą w województwie podkarpackim, powiecie bieszczadzkim. Powierzchnia gminy wynosi 475,6 km² i stanowi 41,8% powierzchni powiatu. Gmina Lutowiska według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. liczyła 1.959 mieszkańców¹, z czego 49,7% stanowią kobiety, natomiast 50,3% mężczyźni. Jak wynika z powyższych danych statystycznych, gmina charakteryzuje się jedną z najniższych w Polsce gęstością zaludnienia – 4 osoby na km². W latach 2002-2023 liczba mieszkańców zmalała o 11,8%². Średni wiek mieszkańców wynosi 42,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. 64,4% mieszkańców gminy Lutowiska jest w wieku produkcyjnym, 14,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym³.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

Dla oceny skali i zagrożenia uzależnieniami populacji mieszkańców gminy istotna jest analiza problemów społecznych występujących w gminie, przyczyniających się do marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. poziom bezrobocia, liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, przyczyny ubiegania się osób o pomoc, ale również rodzaj i dostępność instytucji oferujących szeroko rozumiane wsparcie

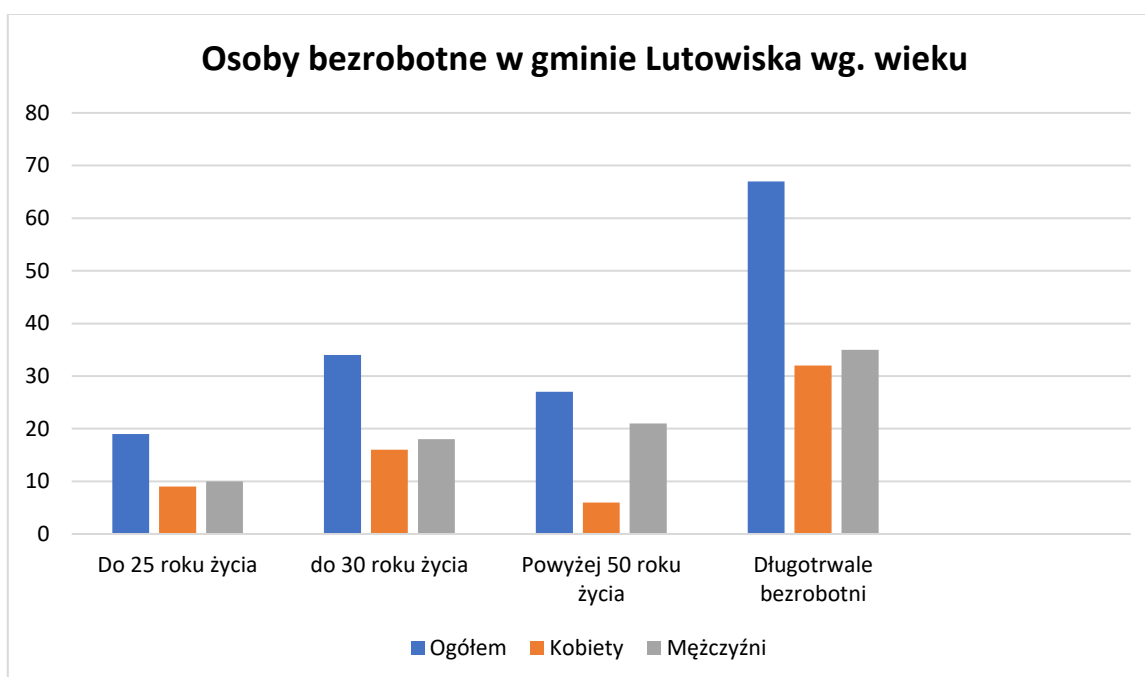
¹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS (dostęp: 10.12.2024 r.)

² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (dostęp: 10.12.2024 r.)

³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (dostęp: 10.12.2024 r.)

(w tym w zakresie opieki zdrowotnej, rozwoju zainteresowań i organizacji zajęć zarówno dla dzieci, jak i osób dorosłych, placówek edukacyjnych itp.).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ustrzykach Dolnych na dzień 31.10.2024 r. w gminie Lutowiska zarejestrowanych było 119 osób bezrobotnych (w tym 53 kobiety i 66 mężczyzn). Mieszkańcy gminy Lutowiska stanowią 11,4% wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiecie bieszczadzkim. Przeważającą grupę stanowią osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (102 osoby). Największą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią osoby młode, do 30 roku życia. Ponadto 56% osób bezrobotnych w gminie to osoby długotrwale bezrobotne. W grupie tej nieznacznie przeważają mężczyźni (67 osób ogółem, w tym 32 kobiety, 35 mężczyzn).

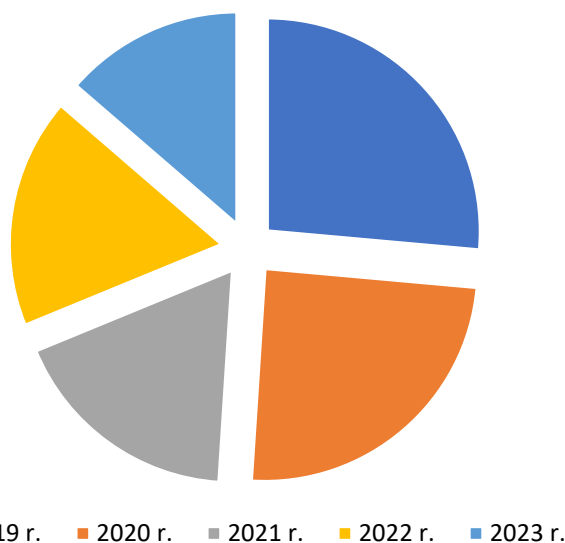

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ustrzykach Dolnych: https://pup_ustrzyki_dolne.ssdip.bip.gov.pl/statystyki-bezrobocia/statystyki-bezrobocia.html (dostęp: 10.12.2024 r.).

Wśród osób bezrobotnych zamieszkujących w gminie Lutowiska znaczącą grupę stanowią osoby bez kwalifikacji zawodowych (32%) oraz bez doświadczenia zawodowego (21,8%).

W ostatnich latach obserwuje się systematyczny spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Niewątpliwie miały na to wpływ zwiększające się dochody rodzin, otrzymywanie dodatkowych świadczeń, które doprowadziły do poprawy kondycji materialnej (np. 800+, świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji itp.), poprawa sytuacji na rynku pracy.

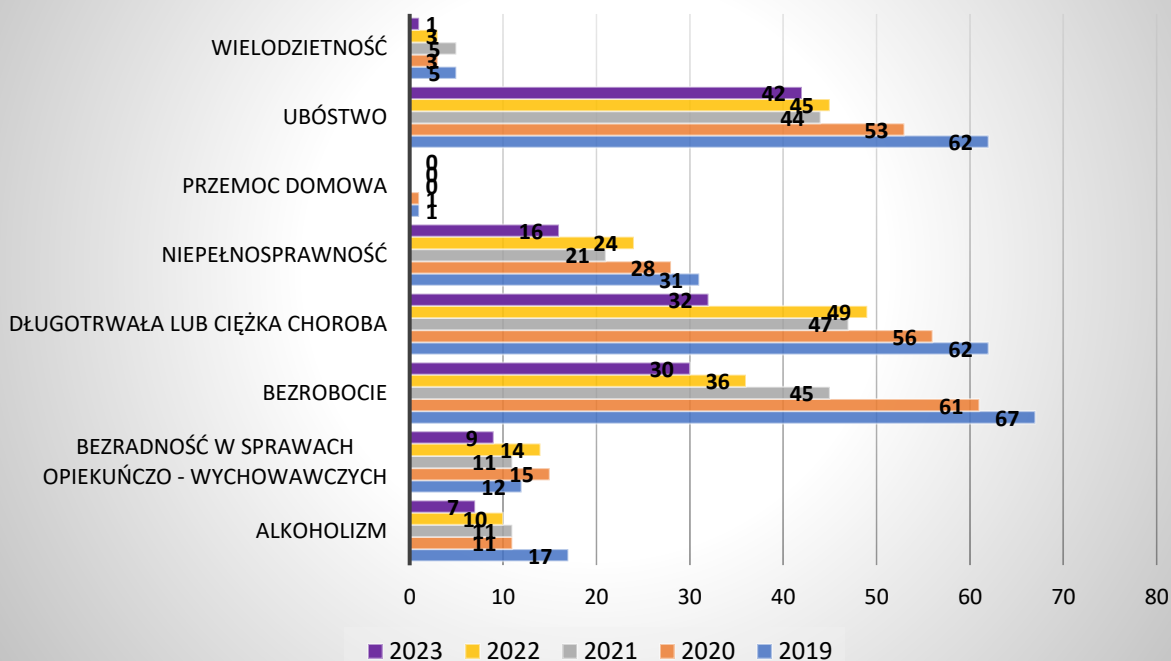
Liczba rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej w latach 2019 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Na poniższym wykresie przedstawiono przyczyny ubiegania się o pomoc społeczną rodzin w latach 2019 – 2023.

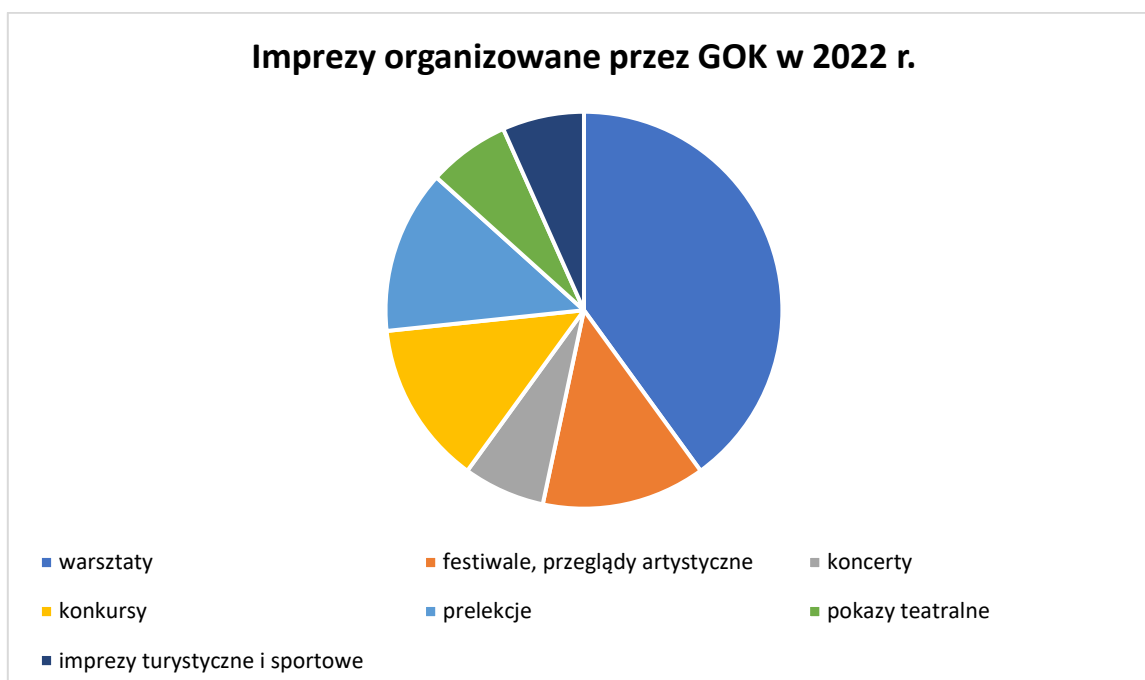
Przyczyny ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej w latach 2019 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Na terenie gminy Lutowiska funkcjonuje jedna szkoła, kształcąca uczniów na poziomie szkoły podstawowej oraz jeden punkt przedszkolny. W roku 2023 w 8 oddziałach szkoły podstawowej uczyło się 97 uczniów (42 dziewczynki oraz 55 chłopców). Dla porównania w 2008 roku w gminie Lutowiska funkcjonowały 3 szkoły podstawowe, w których w 13 oddziałach uczyło się 156 uczniów (86 dziewczynek oraz 70 chłopców)⁴.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury. Na poniższym wykresie przedstawiono rodzaje imprez i działań realizowanych w gminie w 2022 r.

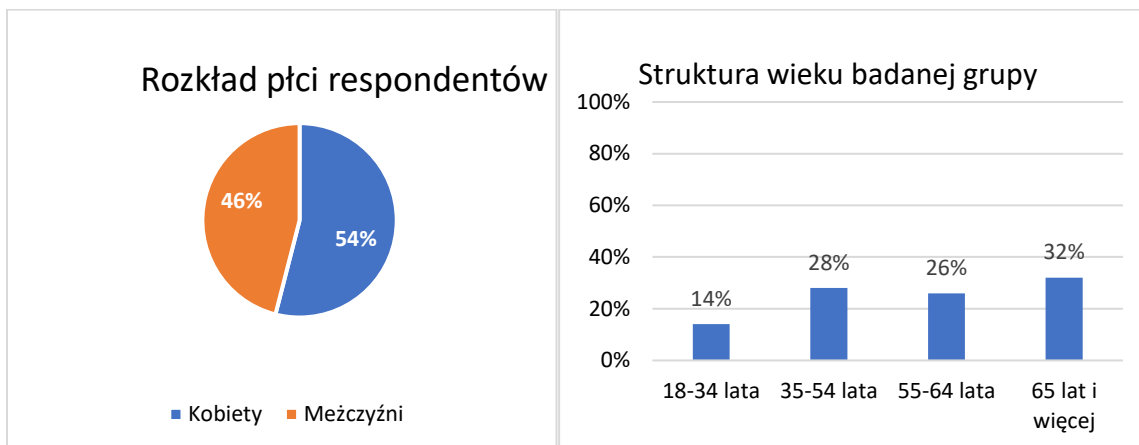
Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (dostęp: 10.12.2024 r.)

2. Analiza wyników diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych przeprowadzonej na terenie gminy Lutowiska⁵

W miesiącu listopadzie 2024 r. na terenie gminy Lutowiska przeprowadzone zostały badania mające na celu poznanie lokalnych zagrożeń społecznych oraz opinii mieszkańców gminy w tym zakresie. Badania zostały przeprowadzone przez ankietera firmy Małopolskie Centrum Profilaktyki wśród 100 dorosłych mieszkańców gminy. Zastosowano metodę badawczą PAPI (ang. Paper & Pen Personal Interview), który jest metodą zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, która polega na bezpośrednim, indywidualnym wywiadzie kwestionariuszowym.

⁴ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica> (dostęp: 10.12.2024 r.)

⁵ Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych, autor: Małopolskie Centrum Profilaktyki

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane z występowaniem na terenie gminy zjawiska przemocy domowej;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi:
 - uzależnieniem od hazardu.

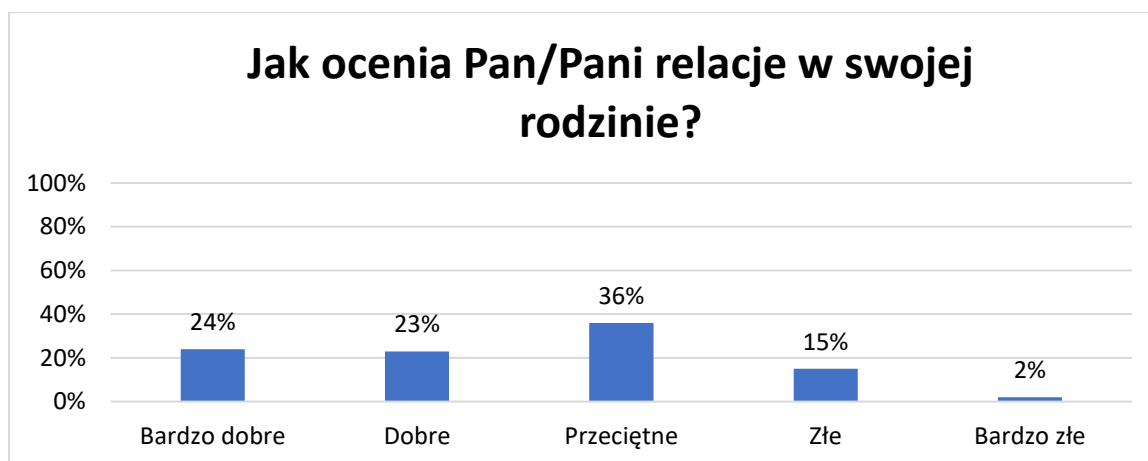
W ankiecie poproszono mieszkańców Gminy Lutowiska o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	6%	38%	36%	20%	0%
Narkomania	3%	39%	48%	10%	0%
Nikotynizm	4%	25%	53%	17%	1%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	1%	19%	49%	27%	4%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	1%	20%	46%	24%	9%
Sicioholizm (uzależnienie od Internetu)	2%	12%	51%	20%	15%

Uzależnienie od hazardu	3%	24%	35%	27%	11%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzenioholizm)	0%	18%	36%	30%	16%

Ankietowani mieszkańcy Gminy Lutowiska uznali, że z zaproponowanych w tabeli zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi⁶ w ich środowisku są: **alkoholizm (44%), oraz narkomania (42%).**

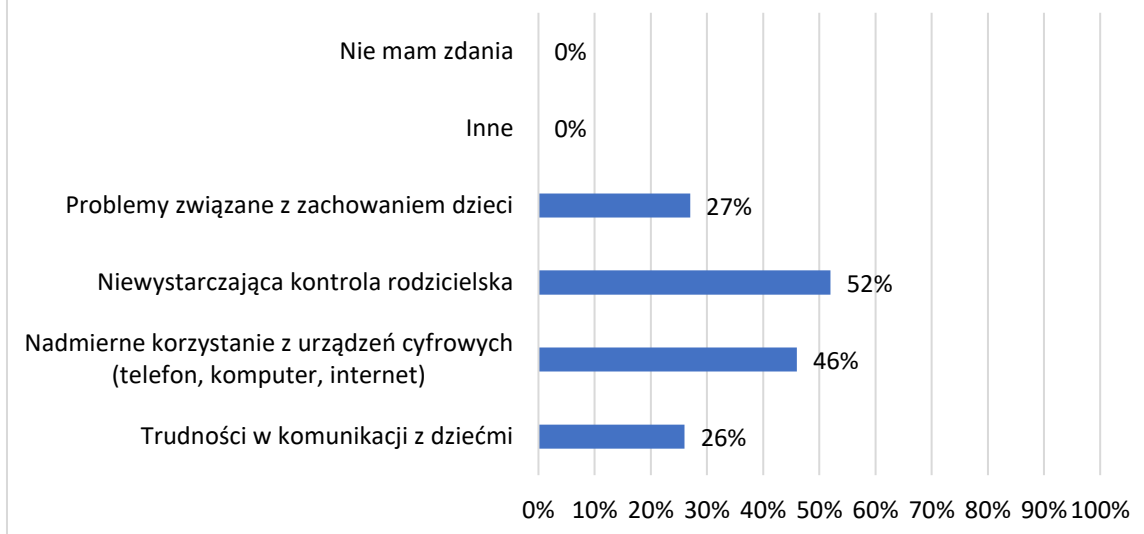
W ankiecie poproszono mieszkańców Gminy Lutowiska o ocenę relacji rodzinnych. Najwięcej osób (36%) ocenia swoje relacje rodzinne jako przeciętne, podczas gdy 24% uważa je za bardzo dobre, a 23% jako dobre. Negatywne oceny, tj. "złe" (15%) i "bardzo złe" (2%), stanowią mniejszość wśród odpowiedzi.

Najczęściej występującym problemem wychowawczym w otoczeniu mieszkańców Gminy Lutowiska jest w ich opinii niewystarczająca kontrola rodzicielska (52%). Drugim najczęściej wskazywanym problemem jest nadmierne korzystanie z urządzeń cyfrowych przez dzieci (46%), a następnie problemy związane z zachowaniem dzieci (27%) i trudności w komunikacji z nimi (26%).

⁶ Suma odpowiedzi: bardzo powszechne i dość powszechne.

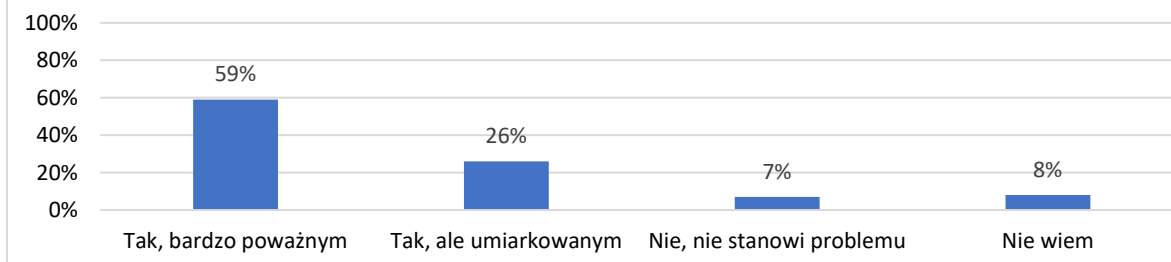
Jakie problemy wychowawcze najczęściej występują w Pana/Pani otoczeniu?

Większość respondentów (59%) uważa, że problem bezrobocia w ich miejscowości jest bardzo poważnym problemem społecznym, a 26% ocenia go jako umiarkowanie poważny. Jedynie 7% sądzi, że bezrobocie nie stanowi problemu, a 8% nie ma zdania na ten temat.

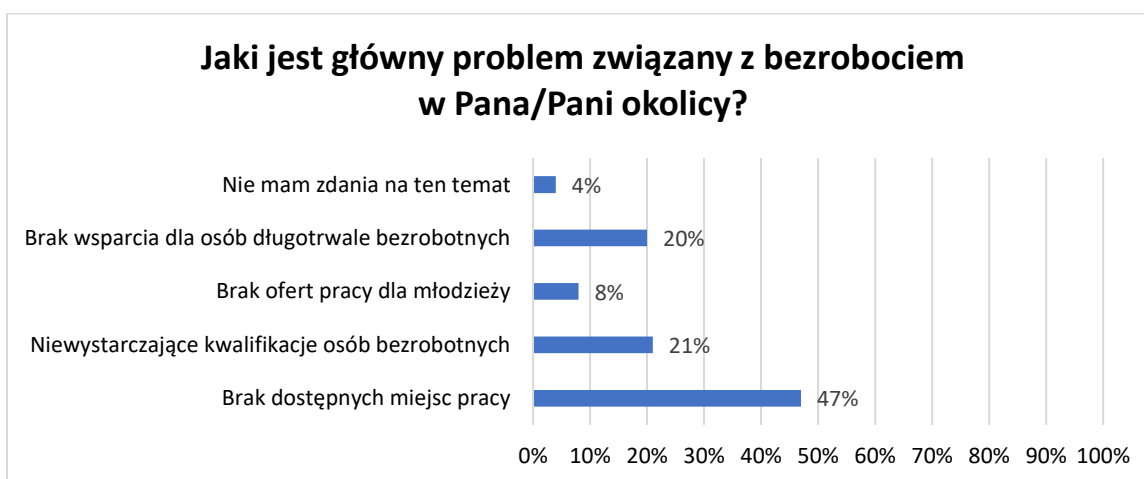
62% badanych deklaruje, że w ich otoczeniu jest kilka osób mających trudności ze znalezieniem pracy, a 23% wskazuje na znajomość jednej takiej osoby. Tylko 6% respondentów twierdzi, że nie zna nikogo zmagającego się z tym problemem, a 9% nie potrafi udzielić odpowiedzi. Dane te podkreślają wagę problemu bezrobocia w lokalnej społeczności.

Czy uważa Pan/Pani, że problem bezrobocia w Pana/Pani miejscowości jest poważnym problemem społecznym?

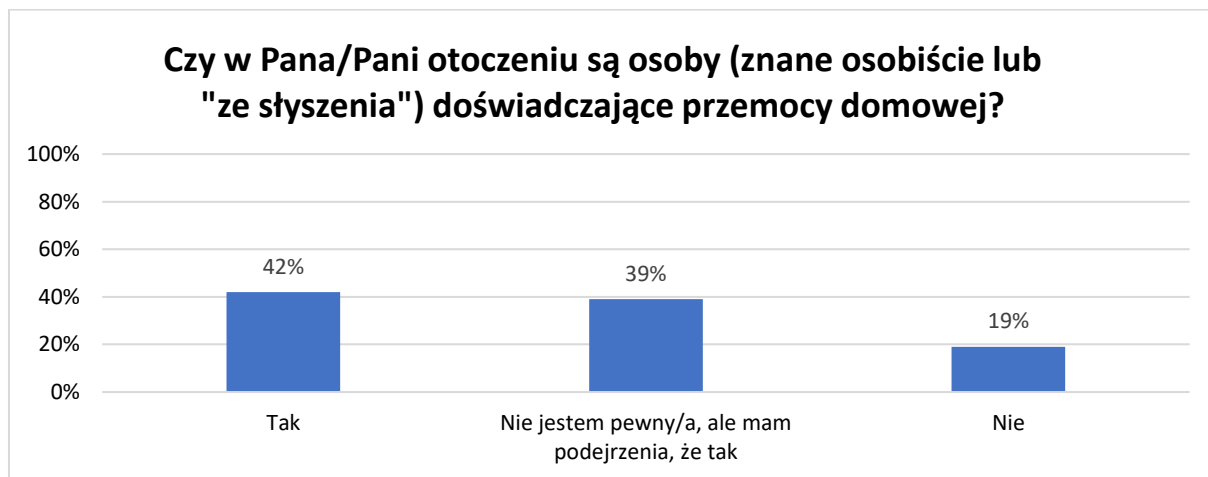

Najczęściej wskazywanym problemem związanym z bezrobociem w okolicy jest brak dostępnych miejsc pracy, co podkreśla 47% respondentów. Kolejnym istotnym problemem są niewystarczające kwalifikacje osób bezrobotnych, na co zwraca uwagę 21% badanych. Brak wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych wskazało 20% respondentów, a brak ofert pracy dla młodzieży – 8%. Tylko 4% uczestników badania nie ma zdania na ten temat.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o doznawanie przemocy lub stosowanie przemocy domowej.

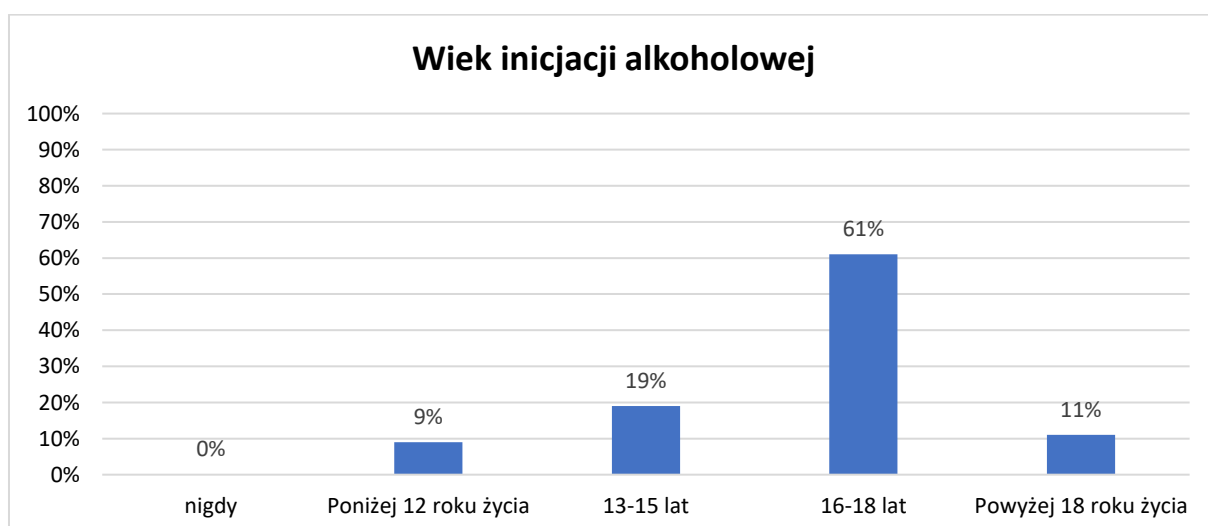
Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Lutowiska 42% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 39% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doznających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania.⁷ Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie⁸.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Gminy Lutowiska na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części badania był deklarowany wiek inicjacji alkoholowej. **Zaledwie 11% z dorosłych mieszkańców Gminy Lutowiska deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 61% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. a 28% na wiek poniżej 15 lat.

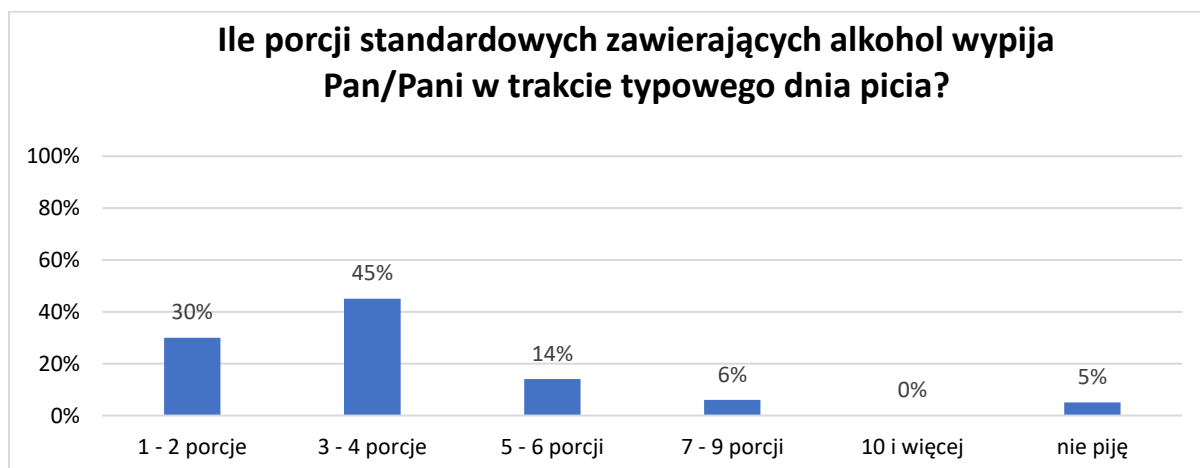
⁷ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

⁸ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Kolejną badaną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w miesiącu (27%) oraz raz w tygodniu (26%)**. 20% osób przyznało się do spożywania alkoholu kilka razy w roku, 19% zadeklarowało picie kilka razy w tygodniu a 3% niemal codziennie.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki). **Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3 – 4 (45%) oraz 1 – 2 porcji alkoholu (30%).**

12% badanych mieszkańców Gminy Lutowiska uważa, że w okolicy znajduje się mała liczba punktów, w których można kupić alkohol, a dla 53% ankietowanych takich miejsc jest odpowiednia liczba, jednocześnie 35% badanych uważa, że jest ich za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Lutowiska, ponieważ **łącznie 55% mieszkańców zgodziło się z tym twierdzeniem.**

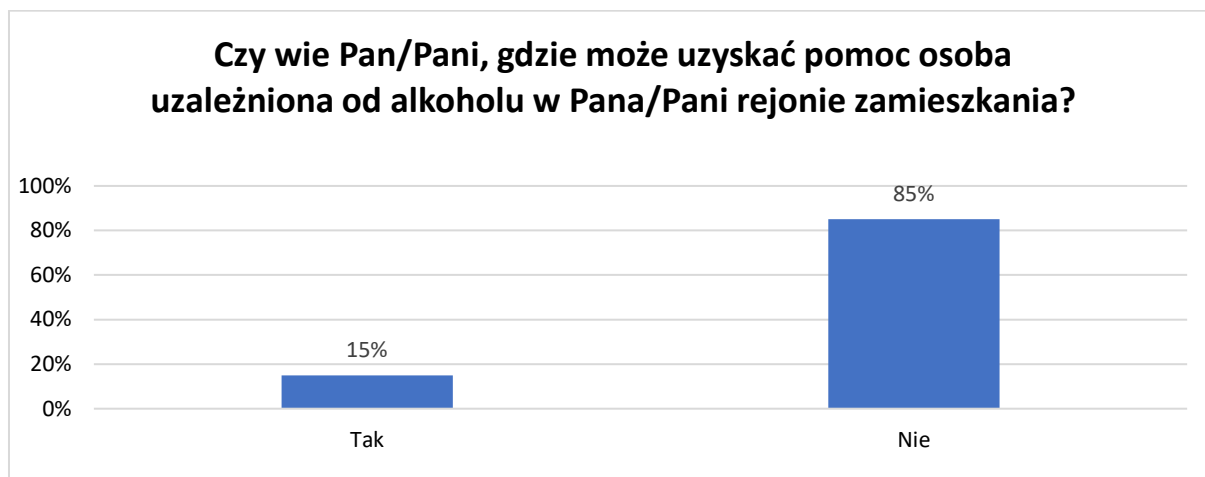
Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 28% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie 48% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Łącznie 22% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

73% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 62% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 69% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	16%	39%	30%	15%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	10%	18%	30%	42%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	20%	28%	31%	21%

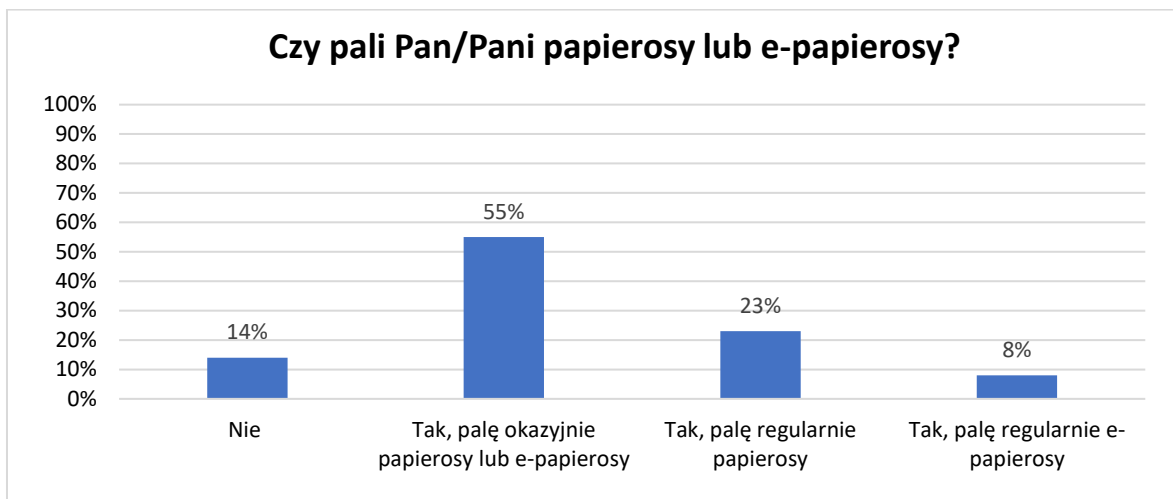
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	11%	21%	32%	36%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	11%	27%	29%	33%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	10%	21%	31%	38%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	8%	19%	16%	57%

Zapytano również mieszkańców Gminy Lutowiska, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **85% badanych odpowiedziało, że nie posiada takiej wiedzy** – świadczy to o konieczności rozpowszechnienia wśród mieszkańców gminy wiedzy na temat takich miejsc.

Pierwszą z poruszanych kwestii w części badania dotyczącej uzależnienia od nikotyny był wiek inicjacji nikotynowej. **28% z respondentów zadeklarowało, że zapalili pierwszego papierosa jako osoba pełnoletnia.** 41% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat, a 31% poniżej 15 roku życia.

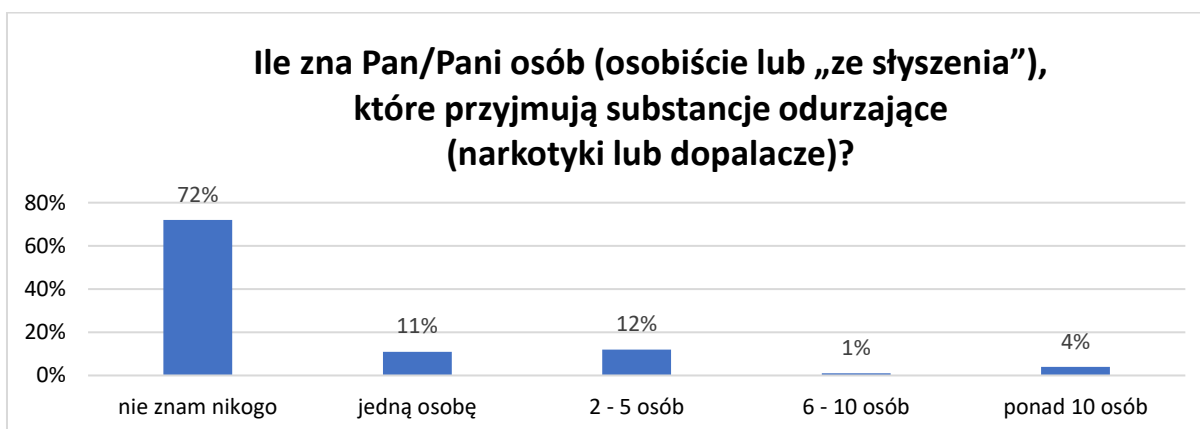
Jedynie 14% z ankietowanych mieszkańców wskazało, że nie pali wyrobów tytoniowych. Regularne palenie papierosów i e-papierosów zadeklarowało 31% respondentów. Okazjonalne palenie wyrobów tytoniowych deklaruje 55% badanych.

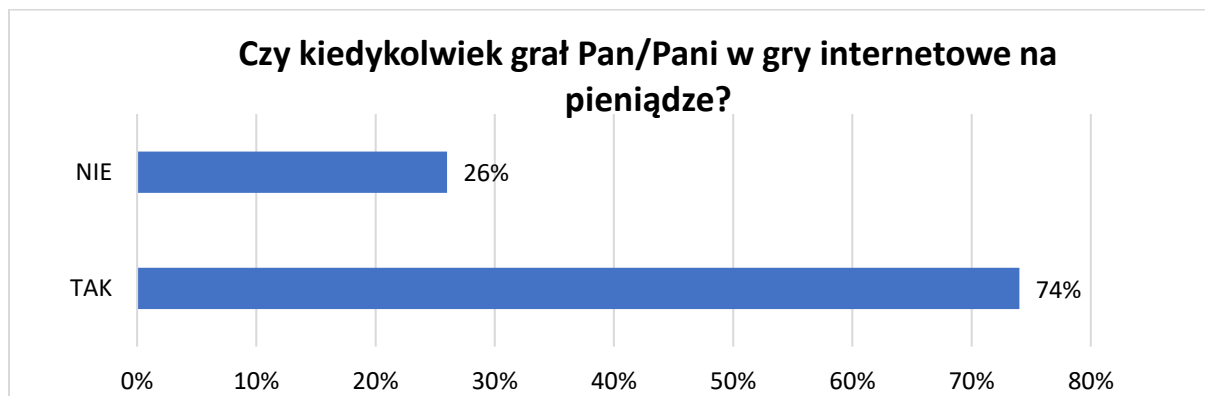
Kolejną część badania postaw mieszkańców Gminy Lutowiska rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

28% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 72% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: **heroina (9%), LSD (7%) oraz ekstazy (6%).**

100% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

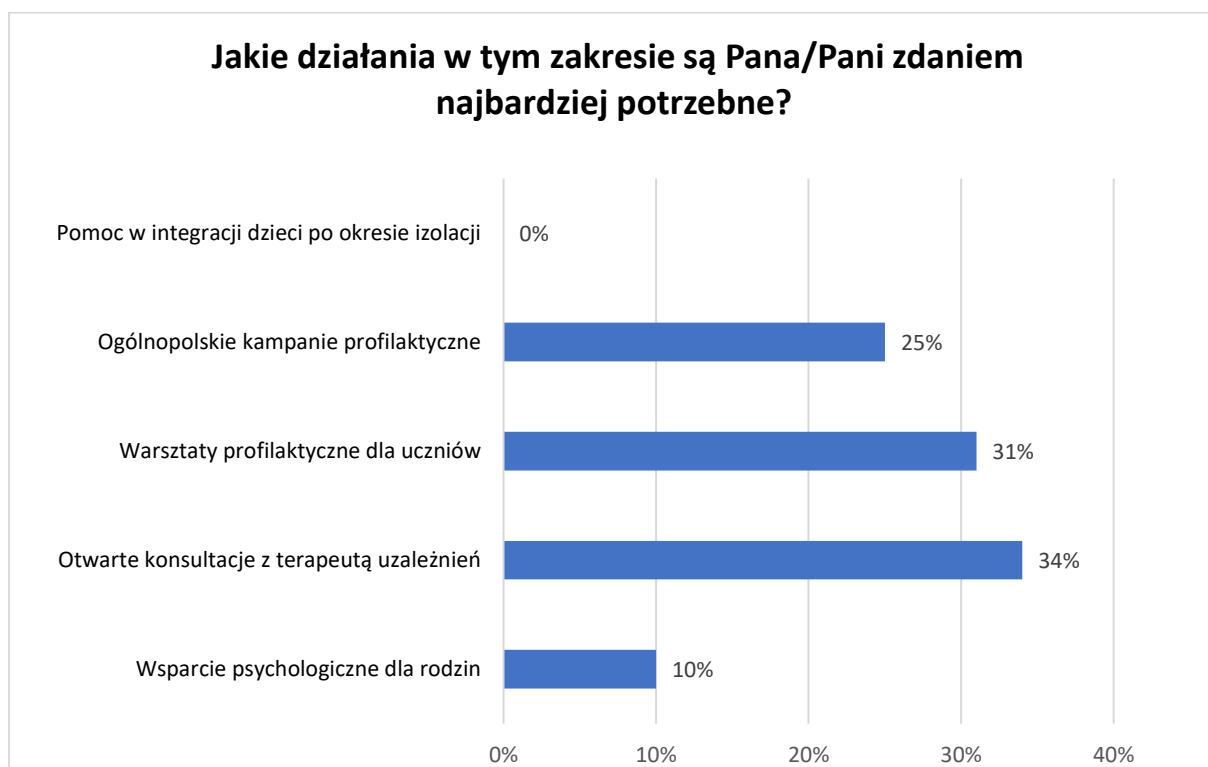
W części badania dotyczącej uzależnienia od hazardu, respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **74% dorosłych mieszkańców Gminy Lutowiska deklaruje, że ma doświadczenia z internetowymi grami, gdzie można wygrać pieniądze.**

49% ankietowanych mieszkańców Gminy Lutowiska jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić, a 47% ma odmienne zdanie.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **97% mieszkańców Gminy Lutowiska dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę organizacji **otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (34%), organizacji warsztatów profilaktycznych dla uczniów (31%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (25%) oraz wsparcia psychologicznego dla rodzin (10%)**.

3. Diagnoza problemów społecznych w środowisku dzieci i młodzieży⁹

Badanie w **Szkole Podstawowej w Gminie Lutowiska** przeprowadzono również w listopadzie 2024 r. metodą **CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec:

- alkoholu,
- papierosów,
- narkotyków i dopalaczy,

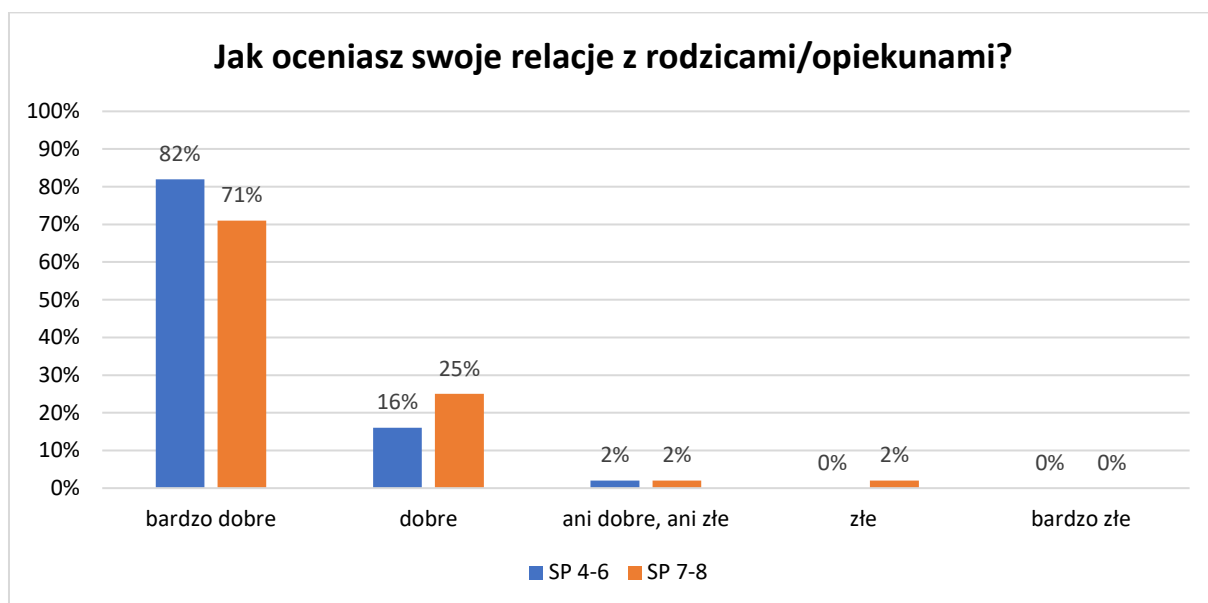
oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności, napojami energetyzującymi i czasem wolnym badanych uczniów.

W badaniu wzięli udział uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Lutowiska w przedziale wiekowym: klasy 4-6 (SP 4-6) oraz 7-8 (SP 7-8).

⁹ Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych, autor: Małopolskie Centrum Profilaktyki

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy.

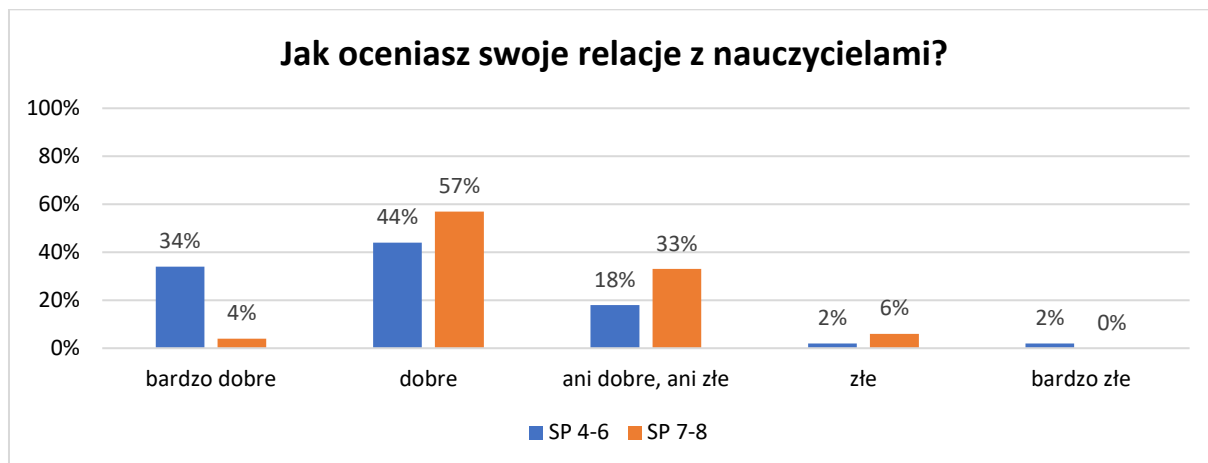
Uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Lutowiska deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 98%; SP 7-8: łącznie 96%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

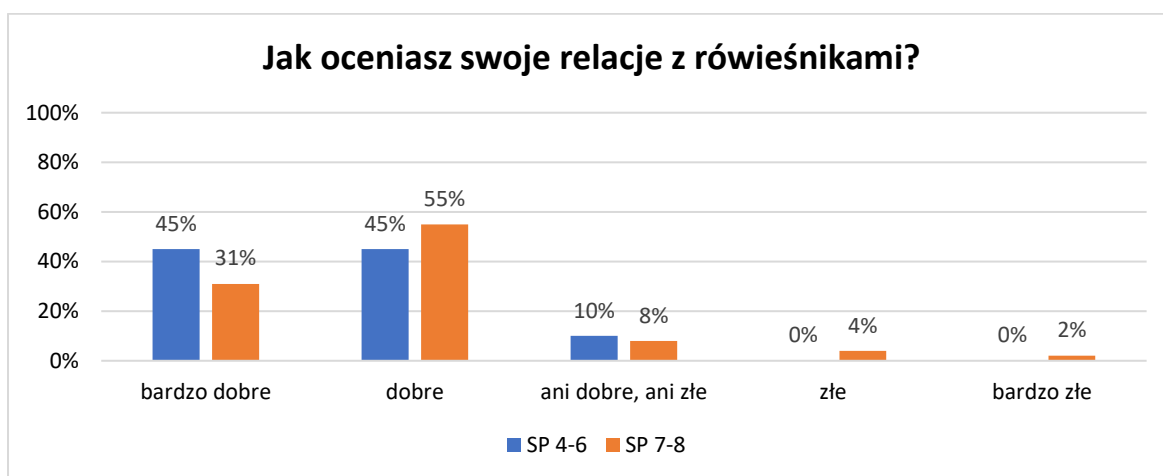
Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań

ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania¹⁰.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 78%; SP 7-8: łącznie 61%**.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z **rówieśnikami** – uczniowie z Gminy Lutowiska relacje z rówieśnikami oceniają w większości **bardzo dobrze lub dobrze - SP 4-6: łącznie 90%; SP 7-8: łącznie 86%**.

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Lutowiska, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

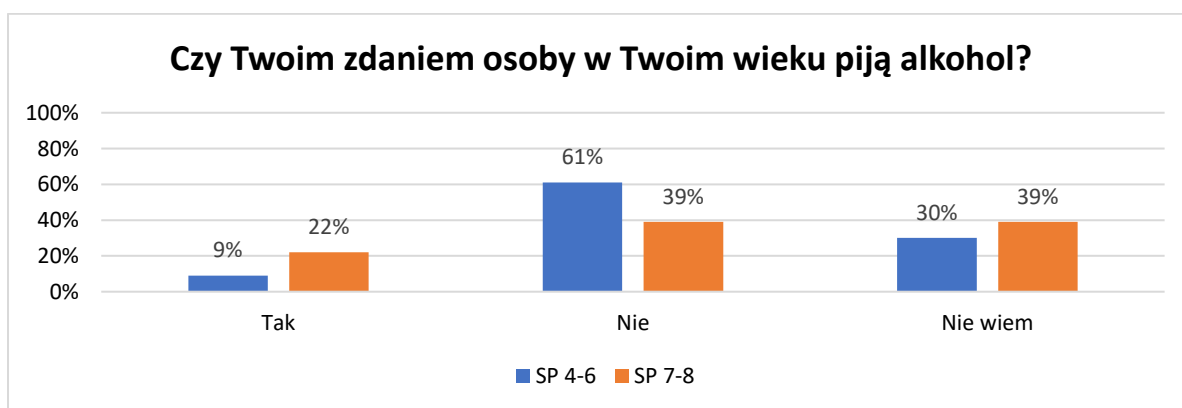
Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi.

¹⁰ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

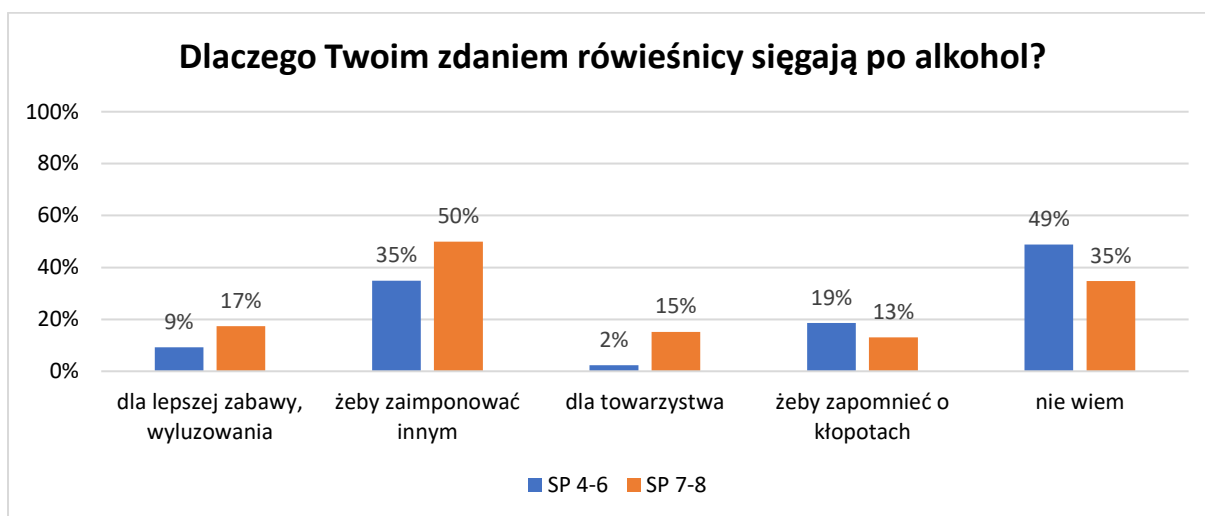
Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankiety w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino¹¹.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **9% uczniów klas 4-6 oraz 22% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej podczas spędzania czasu na świeżym powietrzu (SP 4-6: 25%; SP 7-8: 36%), podczas imprez/dyskotek (SP 4-6: 75%; SP 7-8: 33%), w domu (SP 4-6: 25%; SP 7-8: 36%) oraz podczas wycieczek szkolnych (SP 7-8: 9%).

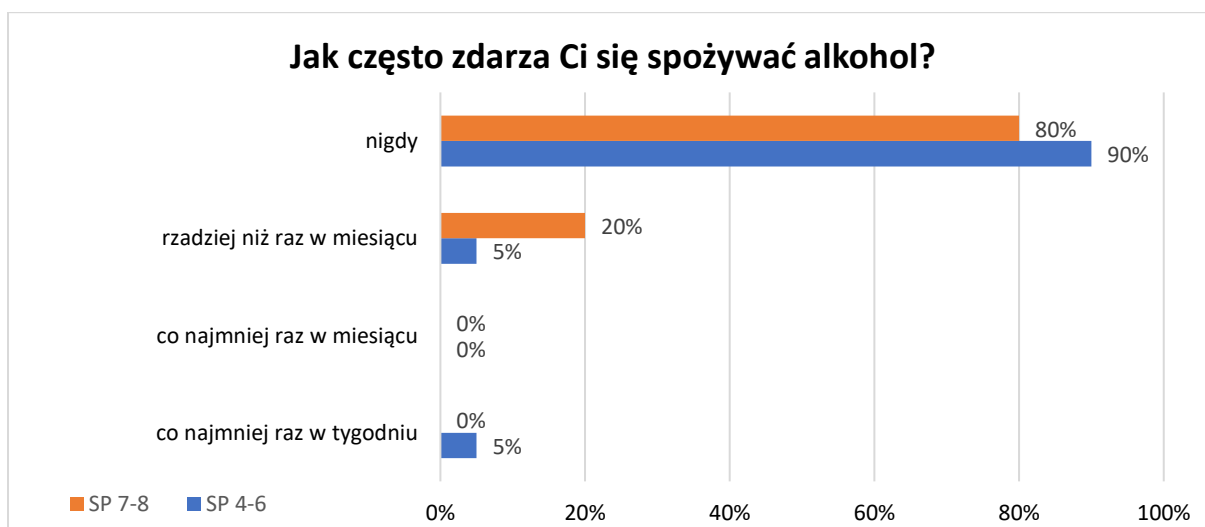

¹¹ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

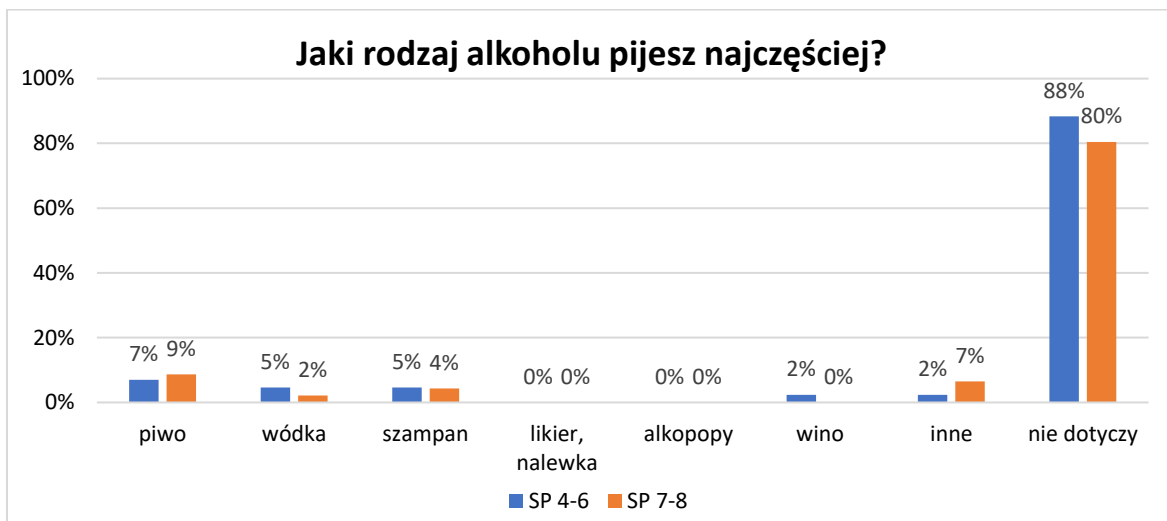
Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 5%; SP 7-8: 50%), dla lepszej zabawy (SP 4-6: 9%; SP 7-8: 17%), dla towarzystwa (SP 4-6: 2%; SP 7-8: 15%) oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 19%; SP 7-8: 13%).

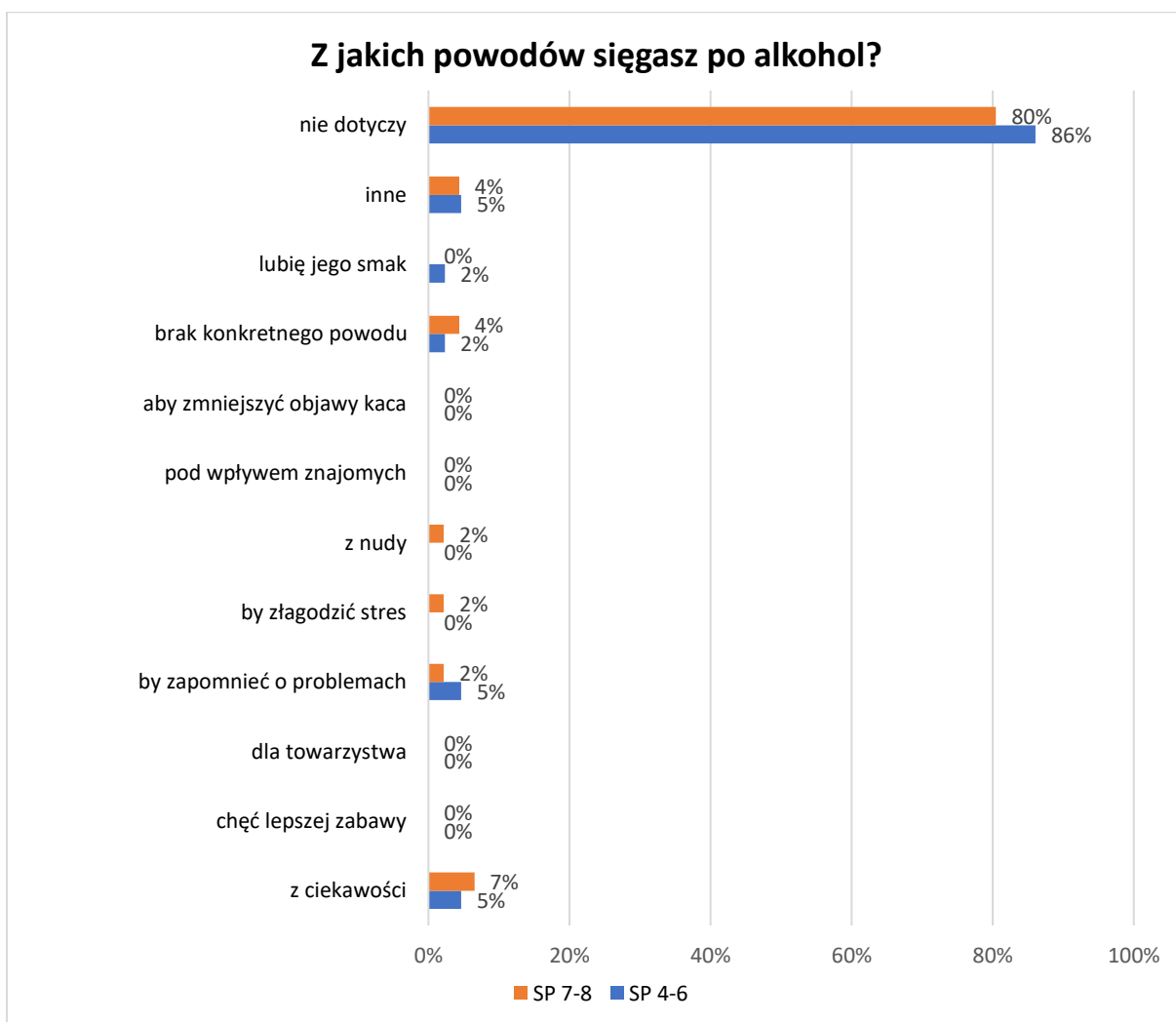
W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Inicjację alkoholową ma za sobą 10% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8.

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Lutowska deklarujący spożywanie alkoholu najczęściej sięgają po piwo, wino, wódkę i szampana.**

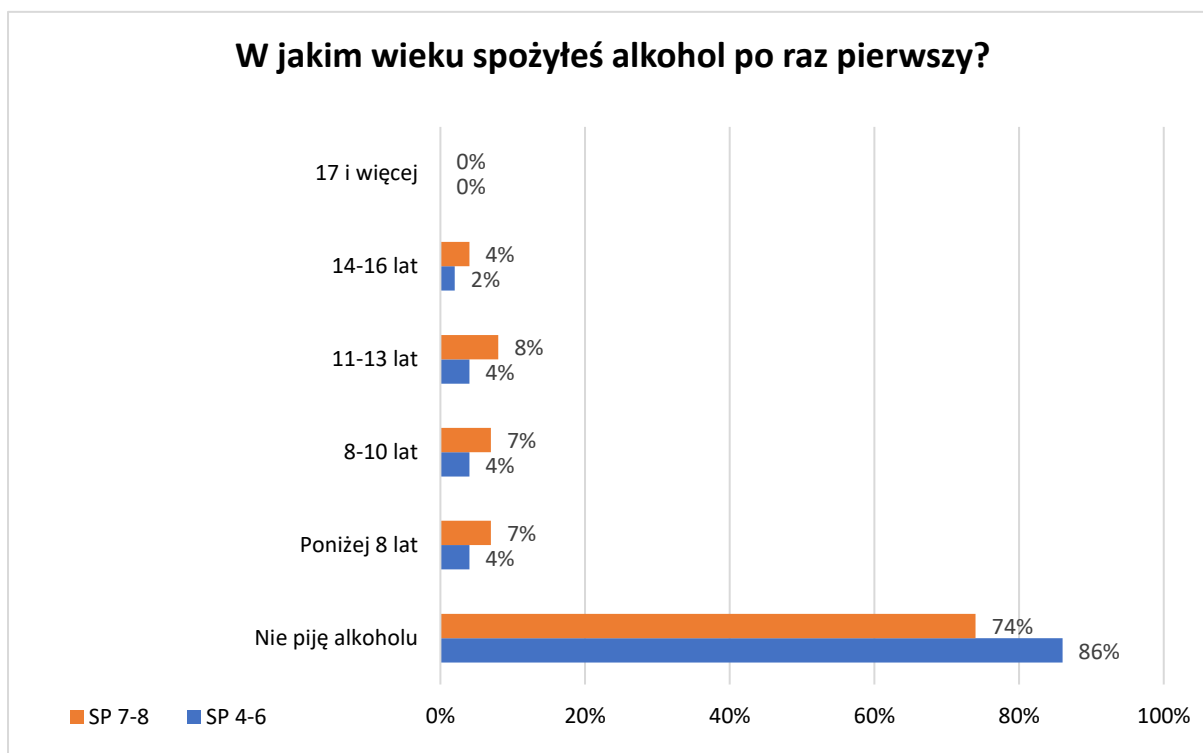
Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny: na to, że piją alkohol z ciekawości, dla lepszej zabawy a także, dlatego aby zapomnieć o problemach i w celu złagodzenia stresu.

Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci,

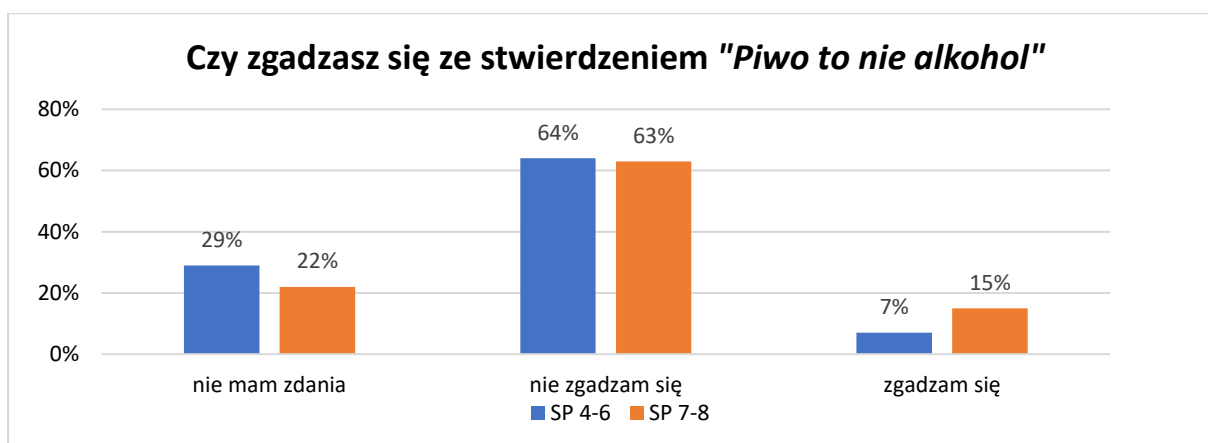
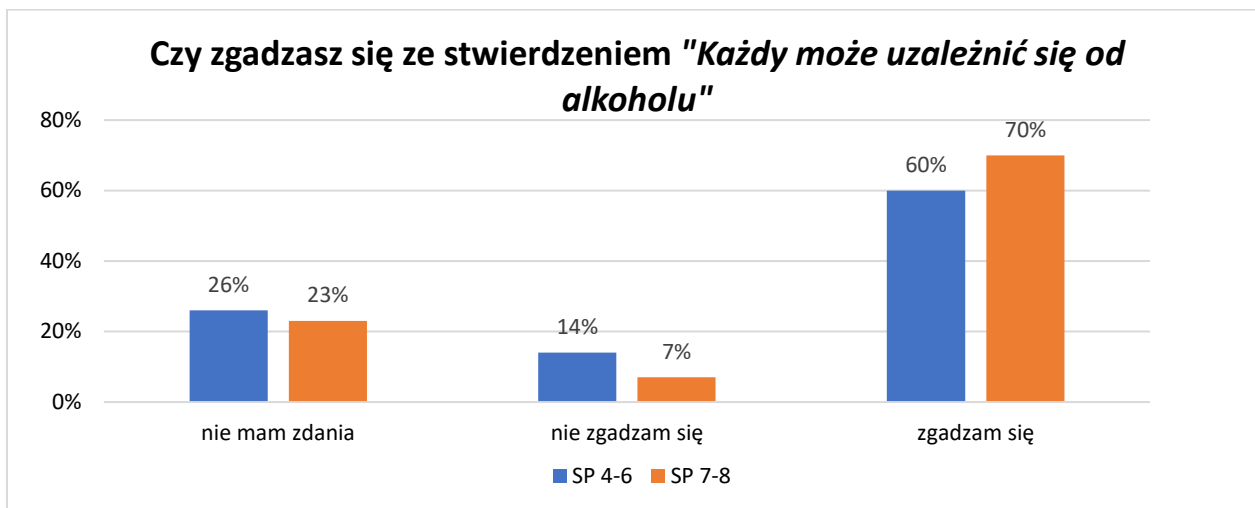
zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym¹².

Zapytano uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Szczegółowy rozkład odpowiedzi badanych uczniów przedstawia poniższy wykres.

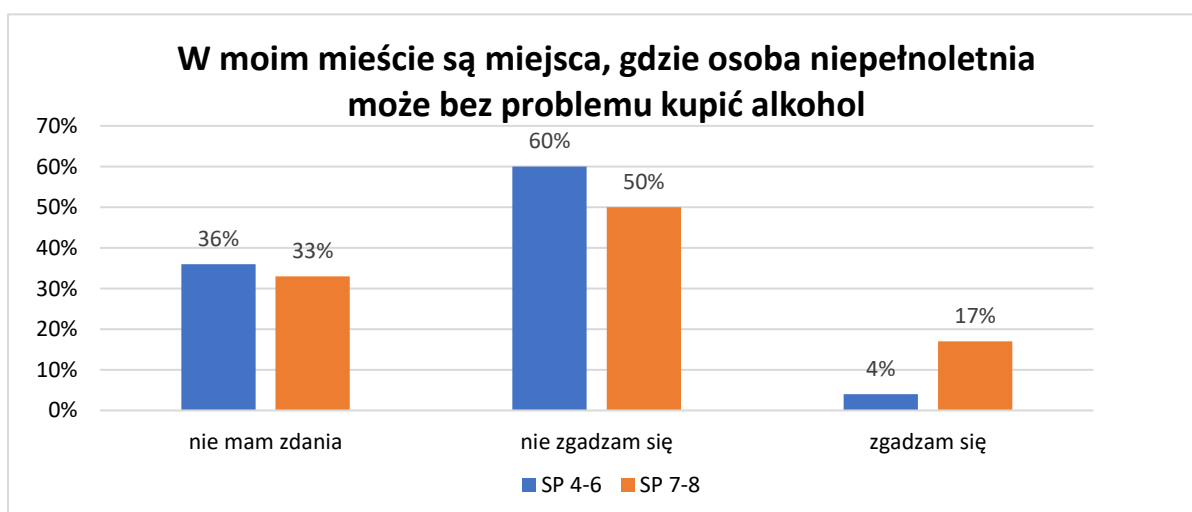

Większa część (SP 4-6: 60%; SP 7-8: 70%) ankietowanych uczniów ma świadomość, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 7%; SP 7-8: 15%). Co oznacza, że ta część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

¹² D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

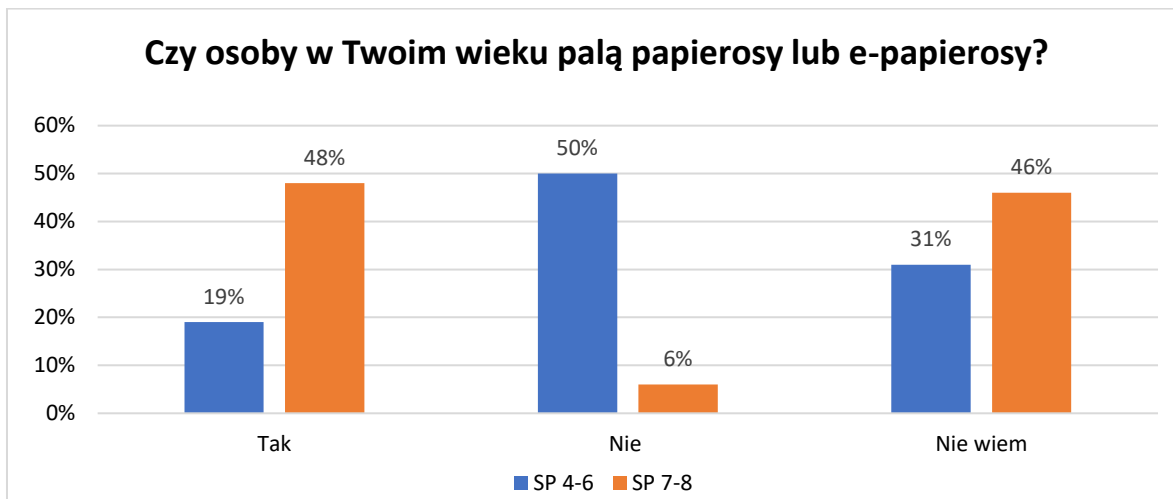
Wydaje się, że alkohol w Gminie Lutowiska jest stosunkowo łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **4% uczniów SP 4-6 oraz 17% uczniów SP 7-8 – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

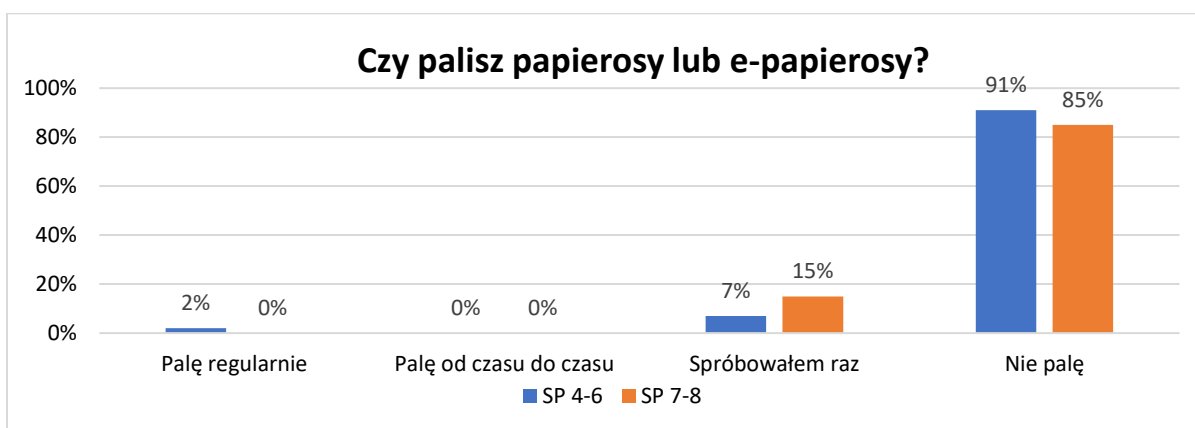
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

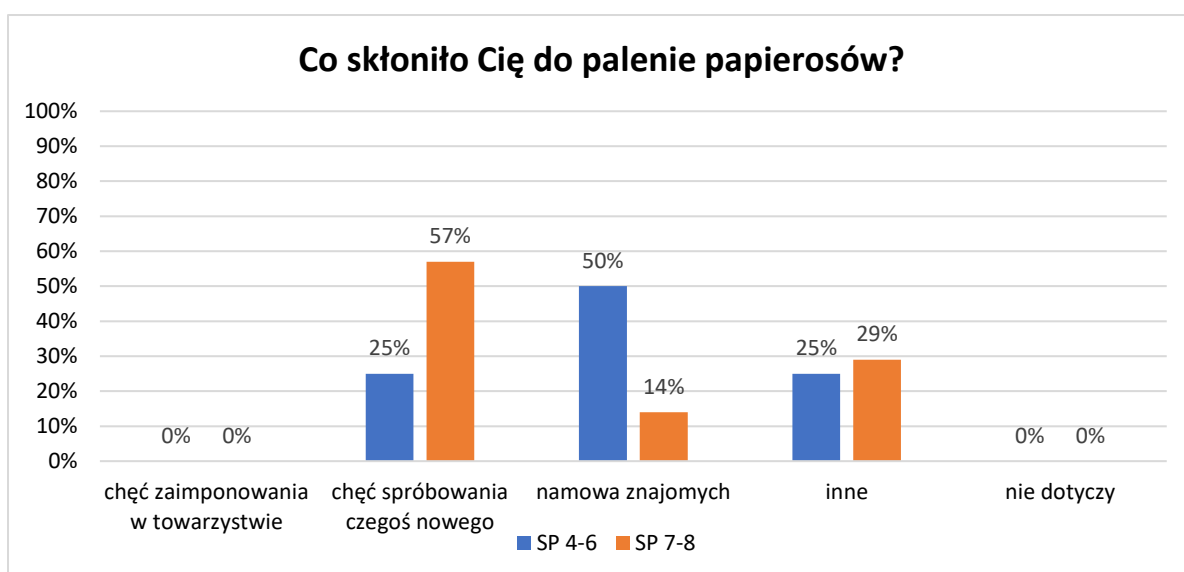
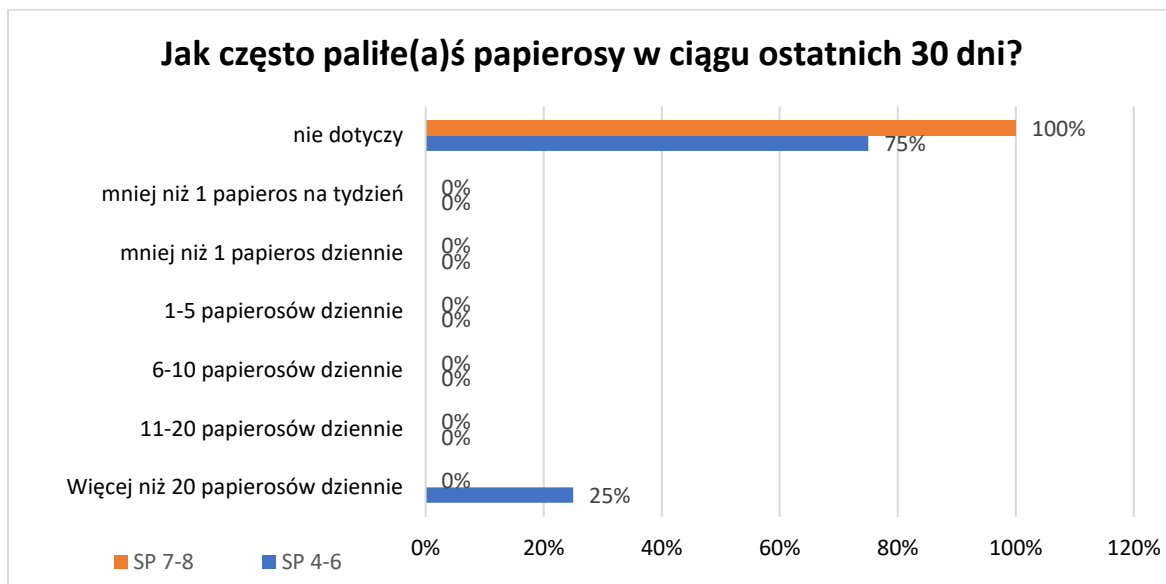
Jak wynika z przeprowadzonych badań 19% młodszych i 48% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy lub e-papierosy. 50% uczniów klas 4-6 oraz 6% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 9% uczniów klas 4-6 oraz 15% uczniów klas 7-8, z czego 7% z badanych z młodszej grupy i 15% ze starszej deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.**

Należy zwrócić uwagę, iż najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową** była **chęć spróbowania czegoś nowego oraz namowa znajomych.**

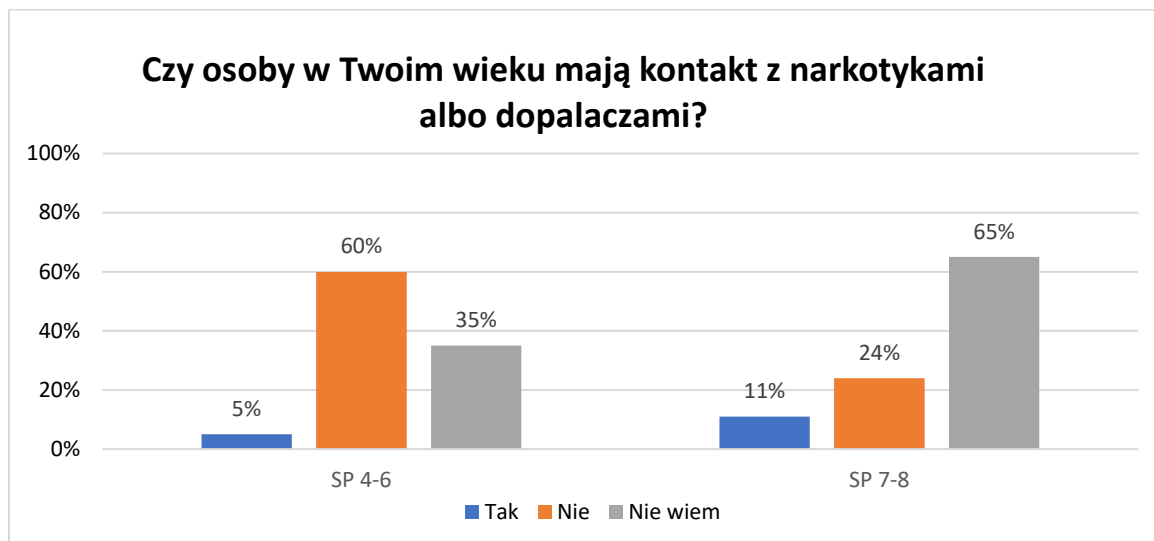

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem.

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 5% uczniów klas 4-6 oraz 11% klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

Jednak żaden z ankietowanych uczniów Szkoły Podstawowej w Gminie Lutowiska nie zadeklarował, że przyjmował kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne** (SP 4-6: 78%; SP 7-8: 65%). Jednakże **5% młodszych oraz 5% starszych uczniów twierdzi, że byłoby to łatwe**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

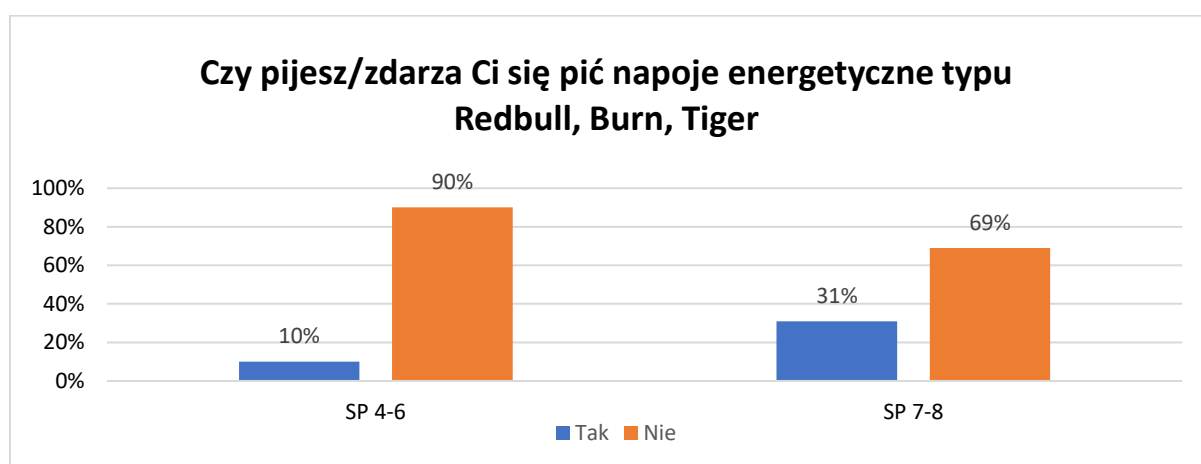
Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 93%, SP 7-8: 91%), **aczkolwiek pojawiły się deklaracje uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje**.

Napoje energetyzujące są bardzo popularną używką wśród dorosłych, młodzieży oraz dzieci. W Polsce napoje energetyzujące nazywane są „energetykami”, a przecież są one słabym źródłem energii. W języku angielskim na napoje energetyzujące używa się określeń „stymulant drink” czy „energy drink”. Skierowane są do osób dorosłych i mają na celu zmniejszenie uczucia zmęczenia, poprawę samopoczucia i wydolności organizmu.

Często napoje energetyzujące mylone są z napojami izotonicznymi, które również są bardzo popularne wśród młodzieży. Napoje izotoniczne zostały zaprojektowane głównie z myślą o osobach aktywnych fizycznie oraz w stanach zwiększonej potliwości. Ich głównym zadaniem jest chronić organizm przed odwodnieniem oraz uzupełnić niedobory elektrolitów utraconych w trakcie wzmożonej aktywności fizycznej. Są łatwo przyswajalne, ponieważ stężenie rozpuszczalnych w nich cząstek jest takie samo jak we krwi człowieka. Różnice w składzie produktów: (energetyzujące – duża zawartość cukru, kofeiny, tauryny; izotoniczne – zawartość mikroelementów i makroelementów, witamin). Występują także różnice w oddziaływaniu na organizm (energetyzujące – funkcja pobudzająca; izotoniczne – zapobiegają odwodnieniu organizmu, uzupełniają elektrolity).

Napoje energetyzujące (tzw. energy drinki, napoje wysokooktanowe) to gazowane napoje bezalkoholowe, które mają działanie pobudzające. Napoje te, wzbogacane są o substancje, które mają za zadanie poprawiać sprawność fizyczną (w krótkim przedziale czasowym), psychofizyczną oraz zdolność koncentracji. Najczęściej w swoim składzie zawierają kofeinę, znaczną ilość cukru i taurynę. Spożywanie napojów energetyzujących u coraz młodszych osób zdecydowanie rośnie, co jest niepokojące z punktu widzenia zdrowia publicznego.

Zbadano przekonania uczniów Gminy Lutowiska, na temat napojów energetyzujących. 3% uczniów klas SP 4-6 oraz 6% SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej 10% uczniów z młodszej oraz 31% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne.

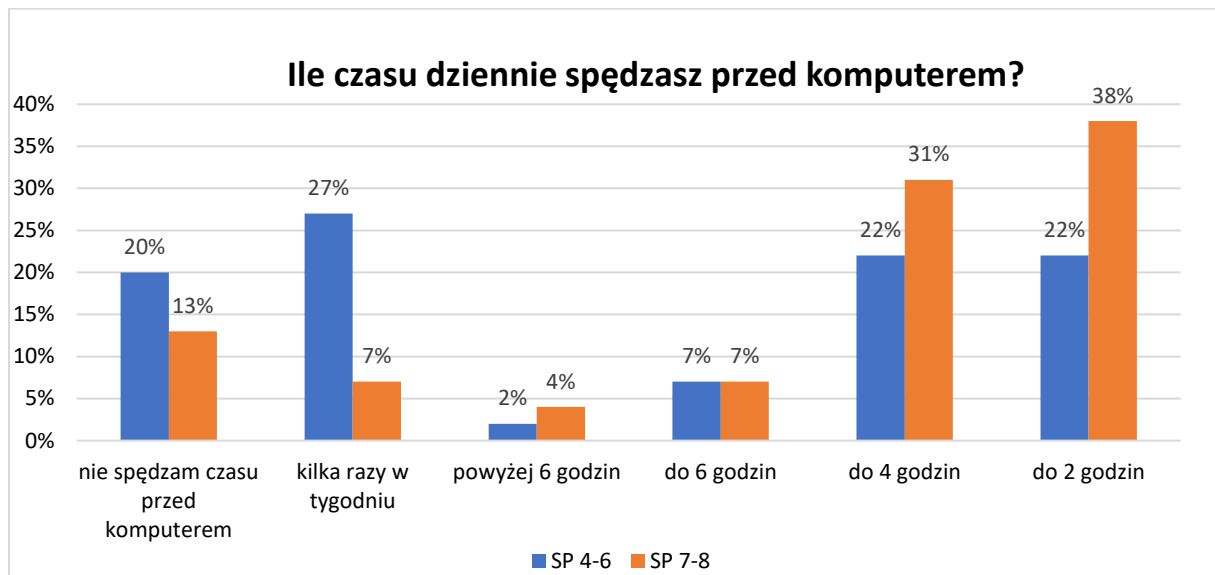

Uczniowie deklarujący spożywanie napojów energetycznych, najczęściej wskazywali, że piją je raz w miesiącu (SP 4-6: 100%; SP 7-8: 93%).

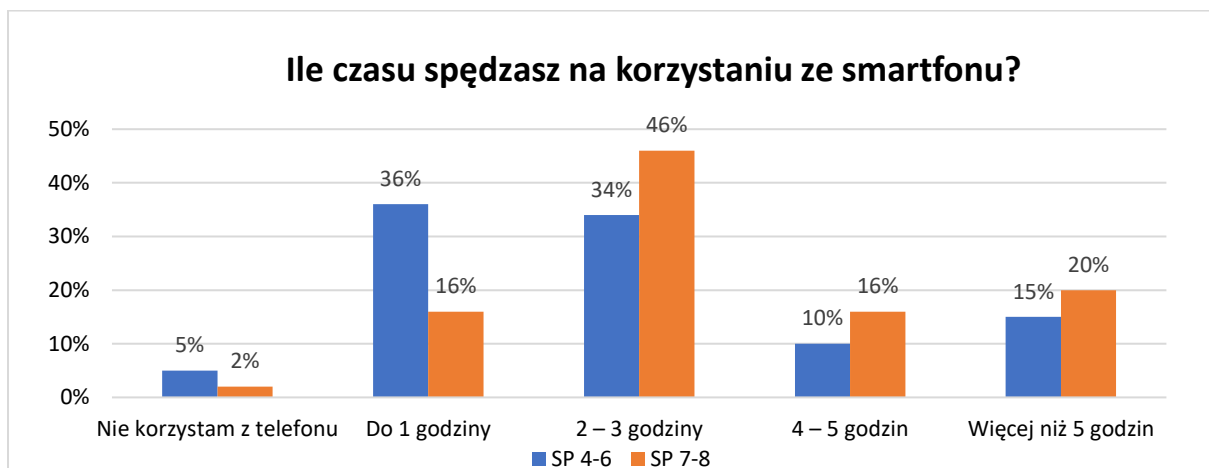
Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed

monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.¹³

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Lutowiska najczęściej spędzają przed komputerem do 2 godzin dziennie (SP 4-6: 22%; SP 7-8: 38%) oraz do 4 godzin dziennie (SP 4-6: 22%; SP 7-8: 31%). Niepokojące są deklaracje 2% młodszych oraz 4% starszych uczniów mówiące o korzystaniu z komputera powyżej 6 godzin dziennie.

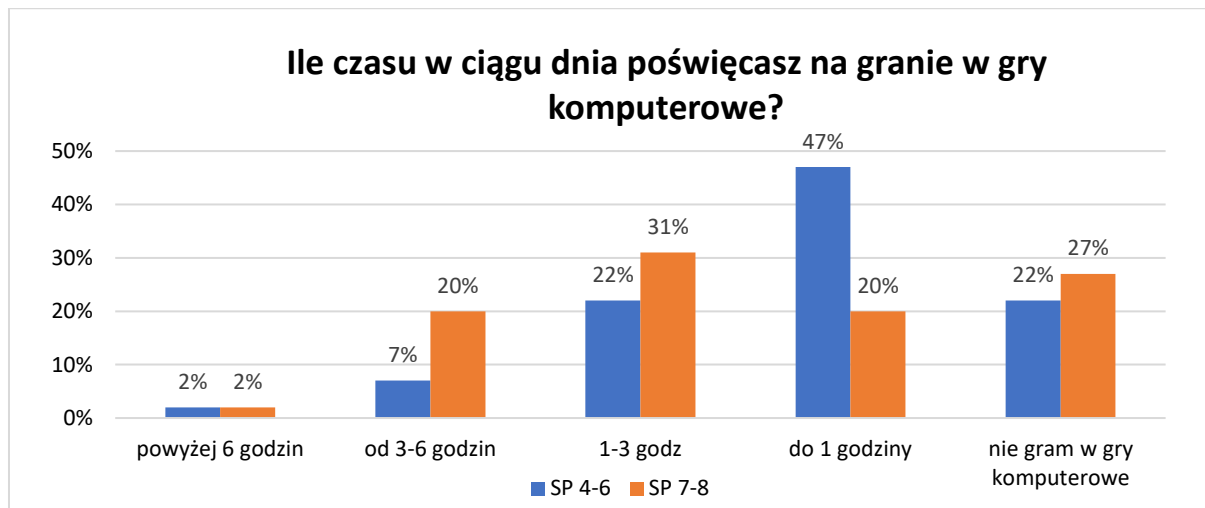
W przypadku korzystania ze smartfonu młodszy uczniowie deklarują najczęściej czas do 1 godziny dziennie (36%), a uczniowie starszych klas 2 – 3 godziny dziennie (46%). Niepokojące są deklaracje 15% młodszych oraz 20% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

¹³ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

Zapytano uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 22% uczniów klas 4-6 oraz 27% uczniów klas 7-8 mówiące, że nie grają w gry komputerowe.

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Jeżeli chodzi o **powody korzystania z telefonu** uczniowie wskazywali kolejno na:

- **SP 4-6:** słuchanie muzyki (27%), oglądanie tzw. memów i filmików (25%) oraz korzystając z aplikacji (13%);
- **SP 7-8:** słuchanie muzyki (28%), oglądanie tzw. memów i filmików (21%) oraz serfowanie po portalach społecznościowych i czatach (21%).

Łącznie **88% uczniów klas 4-6 oraz 83% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki.** Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że **odczuwałaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 13%).** Jednocześnie, 2% uczniów klas 4-6 oraz 4% klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że trudno byłoby im bez tego wytrzymać.**

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy

wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹⁴.

Uczniowie z Gminy Lutowiska sporej większości (SP 4-6: 93%, SP 7-8: 83%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże, 7% młodszych oraz 17% starszych uczniów miało do czynienia z taką formą hazardu.

Poproszono również uczniów Gminy Lutowiska o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku.

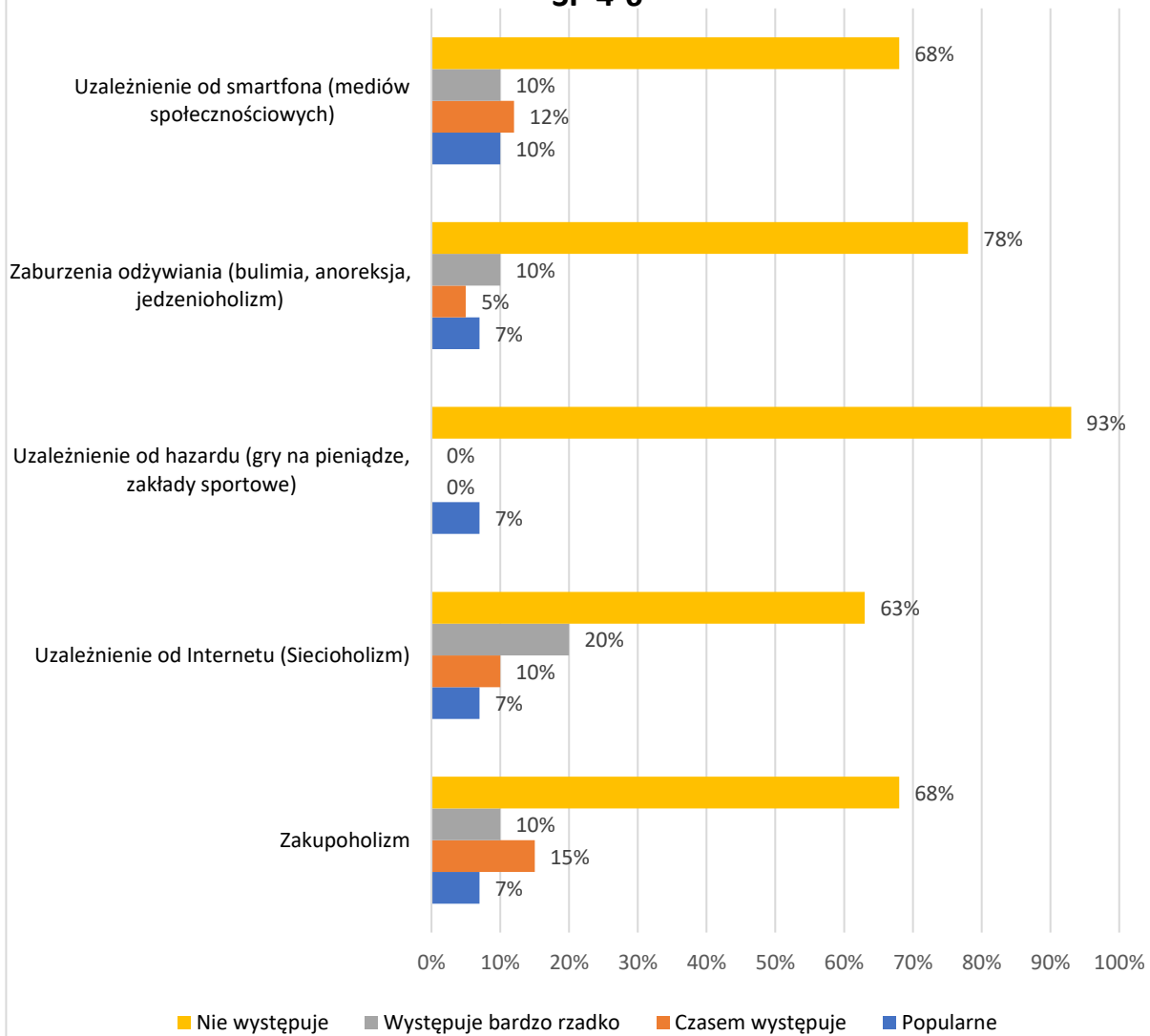
Za najbardziej powszechne uzależnienia behawioralne uczniowie Gminy Lutowiska uznali: uzależnienie od smartfonu (SP 4-6: 10%, SP 7-8: 33%) oraz siecioholizm (SP 4-6: 7%, SP 7-8: 33%).

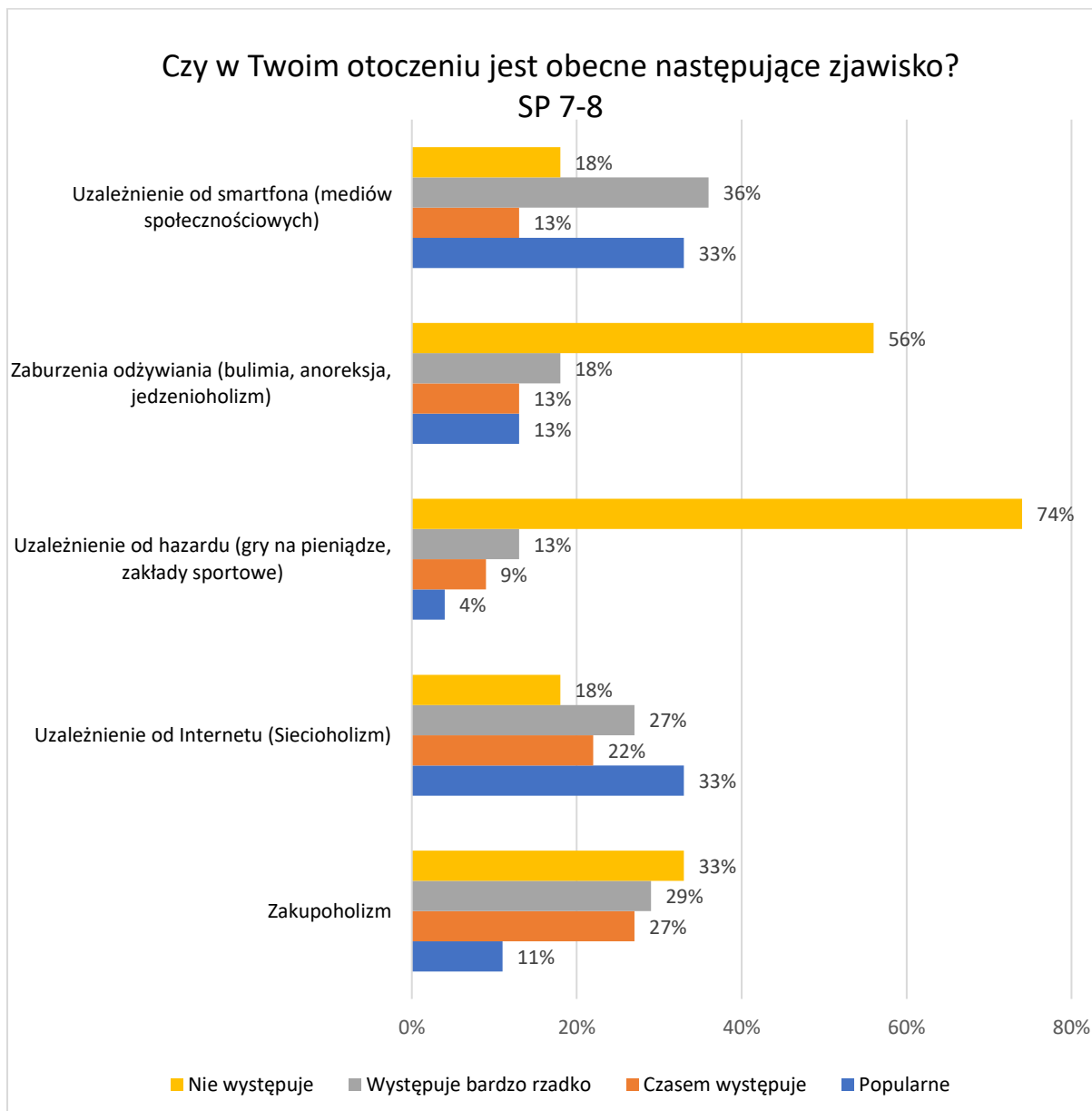
Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe wykresy.

¹⁴ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

SP 4-6

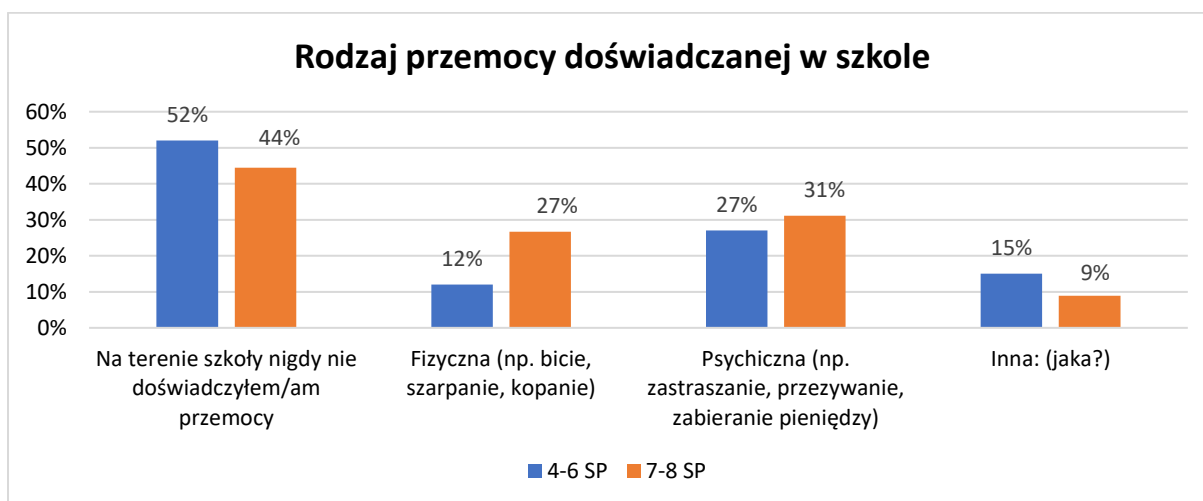

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Lutowiska pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Uczniowie klas 4–6 i 7–8 Szkoły Podstawowej w Gminie Lutowiska najczęściej wskazują, że nigdy nie doświadczyli przemocy w szkole (odpowiednio 54% i 54%). Przemoc kilka razy

w roku spotyka 19% uczniów klas 4–6 i 24% uczniów klas 7–8. Doświadczanie przemocy codziennie jest stosunkowo rzadkie, dotyczy 10% uczniów klas 4–6 i 11% uczniów klas 7–8. Zapytano też uczniów o rodzaj spotykanej przez nich przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że uczniowie częściej doświadczają w szkole przemocy psychicznej niż fizycznej.

Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym obydwa te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej. Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów Gminy Lutowiska (SP 4-6: 6%; SP 7-8: 7%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań – uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Lutowiska wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 27%; SP 7-8: 24%).

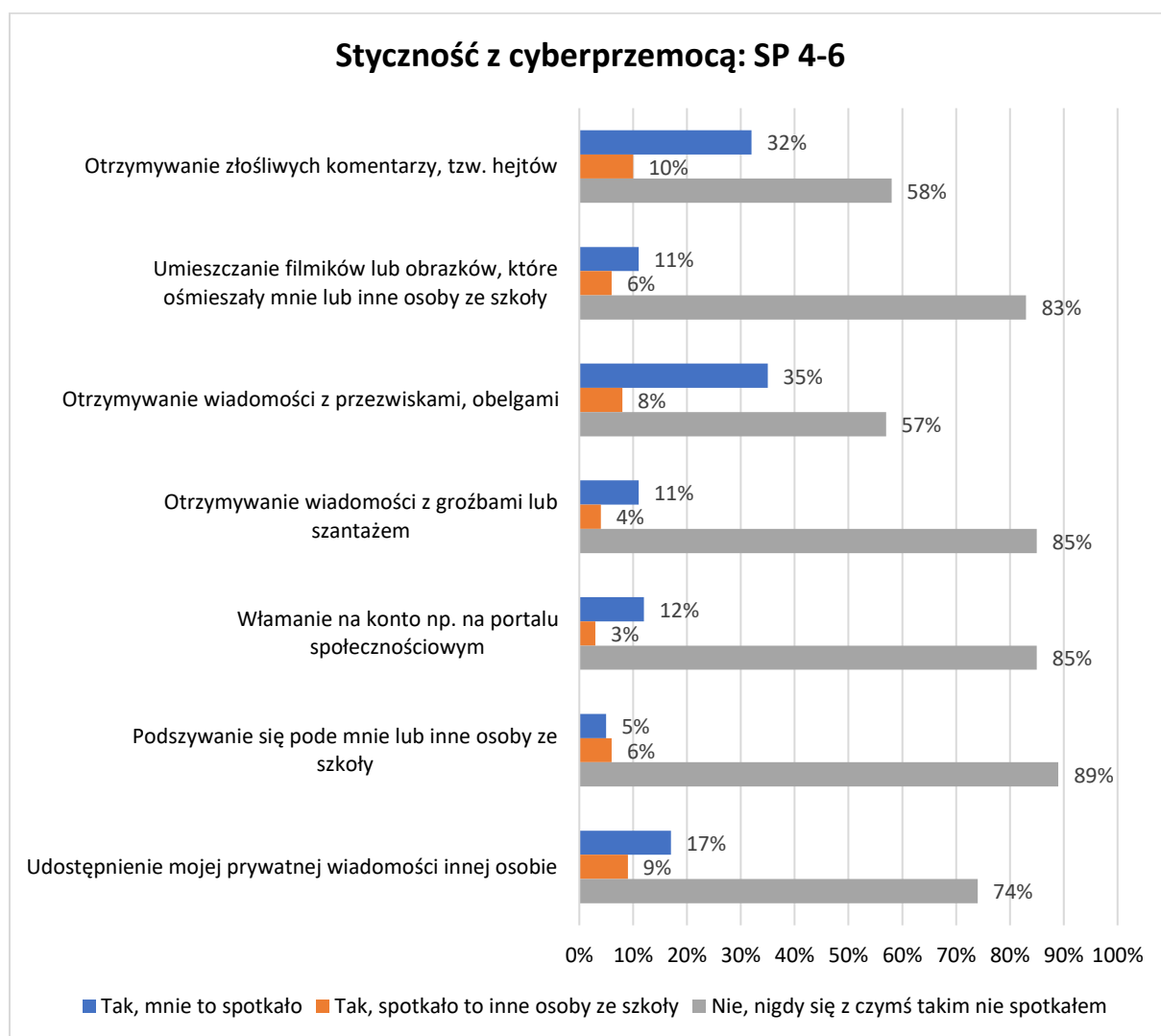
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Lutowiska nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

32% uczniów SP 4-6 oraz 46% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie,

a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 4-6 – 35%; SP 7-8 – 38%) oraz często została udostępniana ich prywatna korespondencja (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 37%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczeń z cyberprzemocą: SP 7-8

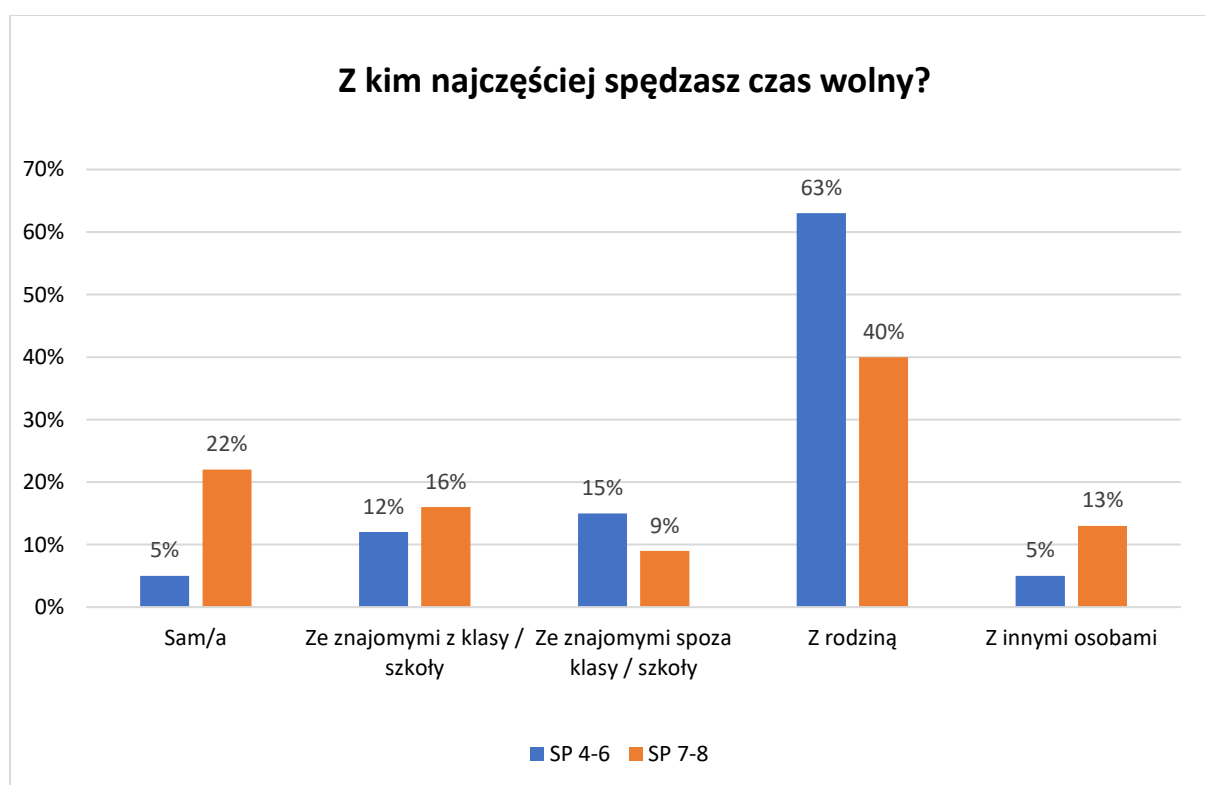
Wśród ulubionych sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży dominują spotkania z przyjaciółmi i znajomymi (86%). Popularną aktywnością towarzyską są też wyjścia do dyskotek i klubów (19%), jednak miłośników tego typu rozrywki po raz kolejny ubyło. Blisko jedna trzecia badanych (31%) najchętniej przeznaczą wolny czas na uprawianie sportu, które jest minimalnie mniej popularne niż dwa lata temu. Po jednej czwartej uczniów lubi spędzać czas grając w gry komputerowe (25%) lub surfując w Internecie (25%), a jedna dziesiąta (10%) – na udzielaniu się w serwisach społecznościowych. Podobnie jak przed dwoma laty odsetki uczniów preferują spędzać wolny czas z książką (17%) lub przed telewizorem (18%). Około jednej ósmej (13%) poświęca czas na aktywności artystyczne, a nieco mniej (9%) chodzi na koncerty. „Nic nierobienie” – spanie, leżenie, odpoczywanie – stanowi preferowaną formę

spędzania czasu wolnego niemal jednej trzeciej młodzieży (29%), a jej popularność utrzymuje się od dwóch lat na wyższym niż wcześniej poziomie.¹⁵

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Uczniowie najwięcej czasu wolnego spędzają z rodziną (SP 4-6: 63%; SP 7-8: 40%) lub ze znajomymi z klasy/szkoły (SP 4-6: 12%; SP 7-8: 16%).

¹⁵ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Młodzież 2018, Warszawa 2019 (dostęp: 5.10.2020 r.)

V Adresaci programu

Adresatami Gminnego Programu są mieszkańcy i mieszkanki gminy Lutowiska – dzieci, młodzież, dorośli, w tym seniorzy. Gminny Program szczególnie skierowany jest do rodzin doświadczających przemocy. Działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej adresowane są głównie do całych grup, w szczególności do dzieci i młodzieży, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych ze stosowaniem substancji psychoaktywnych. Działania uprzedzające z zakresu profilaktyki selektywnej skierowane są do jednostek lub grup zwiększonego ryzyka, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne, narażone są na większe od przeciętnego niebezpieczeństwo wystąpienia problemów związanych z uzależnieniami i przemocą. Działania powstrzymujące z zakresu profilaktyki wskazującej skierowane są do jednostek lub grup demonstrujących wczesne symptomy związane z uzależnieniem. Program adresowany jest także do osób pijących alkohol i używających narkotyków w sposób ryzykowny i szkodliwy; uzależnionych, którzy wymagają leczenia (działania terapeutyczno-korekcyjne); utrzymujących abstynencję i współuzależnionych – rodzin i bliskich (działania wspierające).

VI Cel główny, cele szczegółowe, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów w ramach Programu

1. Kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień

Analiza wybranych zagadnień lokalnej diagnozy problemów uzależnień na terenie gminy Lutowiska wskazuje na niezbędne kierunki działań w zakresie rozwiązywania tych problemów. Spełniają one zasadniczą rolę w określeniu zadań zmierzających do ograniczania szkód spowodowanych nadużywaniem substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców naszej gminy. Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy Lutowiska wskazuje na niezbędne kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, do których należy zaliczyć:

- kontynuowanie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w sposób uwzględniający potrzeby młodych ludzi,
- podejmowanie działań edukacyjnych w szkole kierowanych do dzieci oraz ich rodziców poprzez realizację rekomendowanych programów profilaktycznych wzmacniających więzi rodzinne, ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości zdrowia, a także wyuczenie umiejętności psychospołecznych chroniących dzieci i młodzież przed uzależnieniami,
- prowadzenie edukacji w zakresie przyczyn i skutków zażywania substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,

- prowadzenie działań terapeutycznych, motywujących oraz wspierających proces zdrowienia osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych w celu poprawy jakości ich życia i funkcjonowania w społeczeństwie,
- prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości użytkowników dróg,
- prowadzenie edukacji mieszkańców gminy Lutowiska w zakresie przemocy domowej,
- prowadzenie edukacji dotyczącej umiejętności rodzicielskich, w tym wychowywania dzieci bez stosowania przemocy,
- ograniczanie dostępności alkoholu poprzez kontrole punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych oraz edukację i szkolenia adresowane do sprzedawców,
- rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i wymiana doświadczeń w zakresie uzależnienia od alkoholu.

2. Cel główny Programu

Celem głównym Gminnego Programu jest **zapobieganie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych poprzez podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Lutowiska (w szczególności dzieci i młodzieży) na temat szkodliwości ich stosowania, a także ograniczenie szkód zdrowotnych, społecznych oraz zaburzeń życia rodzinnego, będących następstwem spożywania alkoholu i zażywania narkotyków poprzez stosowanie odpowiednich działań interwencyjnych i korekcyjnych.**

W zadaniach Gminnego Programu uwzględniono również problematykę uzależnień behawioralnych, przez które rozumie się zaburzenia zachowania o charakterze nałogowym, niezwiązane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, które wiążą się z odczuwaniem przymusu i brakiem kontroli nad wykonywaniem określonej czynności oraz kontynuowaniem jej mimo negatywnych konsekwencji dla jednostki oraz dla jej otoczenia.

Realizacja powyższego celu przełoży się na zwiększenie jakości życia mieszkańców gminy Lutowiska. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez podjęcie skoordynowanych działań w obszarze profilaktyki realizowanej na trzech poziomach (uniwersalna, selektywna, wskazująca), będącej jednym z szeregu działań służących ochronie zdrowia, zmierzającej do zapobiegania problemom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniom behawioralnym.

3. Cele szczegółowe Programu

1. Upowszechnianie i zwiększanie poziomu wiedzy na temat zagrożeń i szkód związanych z używaniem alkoholu, wynikających z używania narkotyków oraz wiedzy na temat uzależnień behawioralnych poprzez prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej.

2. Zapewnianie i zwiększanie oferty profilaktycznej w zakresie uzależnień na wszystkich poziomach profilaktyki.
3. Zwiększanie dostępności terapeutycznej i profesjonalnej pomocy dla osób używających alkohol i narkotyki szkodliwie oraz członków ich rodzin, w tym osób doznających przemocy w rodzinie.
4. Działania służące realizacji celów szczegółowych Programu i wskaźniki realizacji tych celów

Zadanie 1		
Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
1.1	Realizacja działań promujących zdrowy styl życia, wolny od uzależnień oraz zdrowie psychiczne.	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
1.2	Edukacja w zakresie szkód wynikających z używania alkoholu.	
1.3	Realizacja działań służących upowszechnianiu wiedzy w zakresie uzależnień behawioralnych	
1.4	Propagowanie i wspieranie finansowe wolnych od nałogów obyczajów w ramach tworzenia i realizacji alternatywnych form spędzania i wykorzystania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez dofinansowanie organizacji dodatkowych zajęć kulturalno – artystycznych i edukacyjno – rozwojowych a także ruchowych (m. in. zajęcia tematyczne dotyczące zdrowego stylu życia, zajęcia i konkursy, zajęcia ruchowe, taneczne itp.) umożliwiające rozwijanie własnych pasji i zainteresowań	
1.5	Wsparcie finansowe organizacji pozalekcyjnych zajęć integrujących psychoprofilaktykę z aktywnością sportową, edukacyjną oraz kulturalną z możliwością zakupu wyposażenia do prowadzenia tych zajęć oraz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych	
1.6	Realizacja działań informacyjno – edukacyjnych skierowanych do przyszłych kierowców, kierowców oraz kobiet w ciąży, profilaktyka	
1.7	Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych	

1.8	Zakup i dystrybucja materiałów informacyjno-educacyjnych
1.9	Realizacja działań rozwijających kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców i osób pracujących z dziećmi i młodzieżą
1.10	Finansowanie szkoleń przygotowujących nauczycieli do realizacji programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji
1.11	Finansowanie szkoleń / warsztatów dla nauczycieli / wychowawców w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży
1.12	Dofinansowanie pikników rodzinnych o treści edukacyjno – profilaktycznej, konkursów (plastycznych, literackich, muzycznych), pogadanek dotyczących profilaktyki uzależnień, finansowanie udziału dzieci i młodzieży w spektaklach profilaktycznych
1.13	Organizowanie i finansowanie profilaktycznych festynów i innych imprez plenerowych, promujących zdrowy styl życia, bez nałogów
1.14	Organizowanie i finansowanie profilaktycznych imprez sportowych - turnieje, wyścigi, olimpiady, biegi
1.15	Realizacja i finansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych (zajęcia z wykorzystaniem teorii i strategii profilaktycznych, zakup sprzętu sportowego do realizacji zajęć)
1.16	Dofinansowanie półkolonii, kolonii i obozów z programem zajęć profilaktycznych oraz dofinansowanie półkolonii, kolonii i obozów z programem socjoterapeutycznym w szczególności dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych (w tym finansowanie kosztów przejazdu)
1.17	Edukacja publiczna (rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnień behawioralnych, o miejscach, gdzie można uzyskać pomoc i ich ofercie m. in. na tablicach informacyjnych, w lokalnej prasie, zakup i dystrybucja ulotek i broszur profilaktycznych, prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych, np. promujących abstynencję w czasie ciąży oraz trzeźwość kierowców).

Zadanie 2 Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
2.1	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie działań pomocowych, samopomocowych, edukacyjnych, poza terapią, których odbiorcami są osoby uzależnione oraz ich rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
2.2	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami, stowarzyszeniami w celu realizacji zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba organizacji z którymi podjęto współpracę • Liczba zrealizowanych działań
2.3	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych poprzez przekazanie dotacji na realizację zadań publicznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniem i patologiom społecznym oraz promocję zdrowego trybu życia	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przekazanych dotacji • Kwota przekazanych dotacji
2.4	Prowadzenie edukacji publicznej w obszarze profilaktyki i zachowań ryzykownych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizację kampanii społecznych i innych wydarzeń lokalnych, skierowanych do wszystkich mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań

Zadanie 3 Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
3.1	Prowadzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla osób nadużywających alkoholu, uzależnionych oraz ich rodzin, obsługiwanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach	
3.2	Realizacja konsultacji indywidualnych, spotkań i grupowych zajęć edukacyjnych, dla osób uzależnionych od alkoholu w celu motywowania do abstynencji i podjęcia leczenia	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z porad w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjnym • Liczba zorganizowanych spotkań • Liczba osób objętych konsultacjami / poradnictwem / zajęciami • Liczba osób skierowanych na badania
3.3	Kierowanie na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu osób nadużywających alkoholu – finansowanie badań psychiatryczno – psychologicznych oraz pokrywanie opłat sądowych w sprawach o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	
3.4	Upowszechnianie informacji w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej oraz placówek leczenia odwykowego	

Zadanie 4 Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
4.1	Prowadzenie działań informacyjno - edukacyjnych w obszarze profilaktyki i zachowań ryzykownych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizowanie kampanii społecznych i innych wydarzeń lokalnych, skierowanych do osób/rodzin dotkniętych przemocą	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań • Liczba szkoleń • Liczba uczestników szkoleń • Liczba osób objętych pomocą społeczną
4.2	Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez organizację i/lub dofinansowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji służb, instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie	
4.3	Udzielanie pomocy społecznej dla osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i podejmowanie działań na rzecz integracji tych osób ze środowiskiem lokalnym z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego	
4.4	Włączanie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy	

Zadanie 5 Podejmowanie interwencji w związku z naruszaniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
5.1	Dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z ustawą z dnia 29 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kontroli placówek handlowych i gastronomicznych • liczba podjętych działań zmierzających do wszczęcia postępowania <ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń • liczba uczestników szkoleń
5.2	Podejmowanie działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art. 13 ¹ i art.15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	
5.3	Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 r.ż. (kampanie informacyjno – edukacyjne, szkolenia właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców)	

VII Zasoby i realizatorzy

Realizacja zadań Gminnego Programu koordynowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Realizatorami Programu są: jednostki organizacyjne gminy (w tym Gminny Ośrodek Kultury i Szkoła Podstawowa w Lutowiskach).

Ponadto dla zapewnienia pełnej i kompleksowej oferty wsparcia istotne znaczenie ma działalność:

- Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Bieszczady” w Lutowiskach,
- Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lesku – Poradnia Leczenia Uzależnień – Filia w Ustrzykach Dolnych,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lutowiskach,
- organizacji pozarządowych,
- Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych,
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ustrzykach Dolnych,
- Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lesku,
- Poradni Zdrowia Psychicznego w Ustrzykach Dolnych.

Partnerem Programu są również inne podmioty, których działalność obejmuje przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy.

VIII Źródła finansowania

Podstawowym źródłem finansowania Gminnego Programu są środki pochodzące z opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml. Finansowanie częściowo opiera się także na środkach własnych organizacji pozarządowych ubiegających się o dotację w ramach otwartych konkursów ofert lub z inicjatywy własnej. Ponadto, działania mogą być współfinansowane ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Należy pamiętać, że podczas realizacji Gminnego Programu, gmina zobowiązana jest do przestrzegania ustawowego wymogu, aby każde zadanie finansowane w jego zakresie miało rzeczywisty związek z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień. Finansowanie Gminnego Programu zostało ujęte w budżecie gminy Lutowiska. W ramach posiadanych środków możliwe jest doposażenie realizatorów w sprzęt z jego wyłącznym przeznaczeniem na realizację działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

IX Sposób sprawozdania

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2b ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, organ wykonawczy samorządu gminy sporządza raport z wykonania Gminnego Programu w danym roku, który przedkłada Radzie Gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport. W związku z powyższym, raport za rok 2025 zostanie przedłożony Radzie Gminy Lutowiska do dnia 30 czerwca 2026 roku, za rok 2026 do dnia 30 czerwca 2027 roku, natomiast za rok 2027 do dnia 30 czerwca 2028 roku i stanowił będzie integralną część Raportu o Stanie Gminy. Art. 4¹ ust. 2c przywołanej wyżej ustawy nakłada także obowiązek sporządzania – na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom – informacji z realizacji działań podejmowanych w danym roku i przesyłania jej do Centrum w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja. W związku z powyższym, raport za rok 2025 zostanie przesłany do KCPU do dnia 15 kwietnia 2026 roku, a za rok 2026 do dnia 15 kwietnia 2027 roku, natomiast za rok 2027 do dnia 15 kwietnia 2028 roku.

X Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zgodnie z art. 4¹ ust. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Konieczność ujęcia w Gminnym Programie zasad wynagradzania członków GKRPA nakłada art. 4¹ ust. 5 powyższej ustawy.

Wysokość wynagrodzenia ustalana jest na podstawie minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego przez Radę Ministrów, zwanego dalej wynagrodzeniem bazowym.

Członkowie Komisji otrzymują wynagrodzenie w wysokości:

1. Przewodniczący Komisji z tytułu koordynacji działań w obszarze uzależnień otrzymuje wynagrodzenie miesięczne w formie ryczałtu – w wysokości 17% wynagrodzenia bazowego;
2. Wszyscy członkowie GKRPA z tytułu udziału w każdym posiedzeniu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, bądź wykonywania innych czynności związanych z realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (w tym w szczególności reprezentowanie Komisji w sprawach inicjowanych przez GKRPA, udział

- w działaniach profilaktycznych i interwencyjnych, udział w kontrolach i in.) – przysługuje wynagrodzenie w wysokości 5% wynagrodzenia bazowego;
3. Wynagrodzenie, o którym mowa w pkt 2 wypłacane jest na podstawie dokumentu potwierdzającego udział członka Komisji w posiedzeniu lub innych działaniach (np. lista obecności, potwierdzenie odbycia podróży służbowej);
 4. Ogłoszenie zmiany wynagrodzenia bazowego, o którym mowa powyżej, powoduje zmianę wynagrodzenia członków Komisji, w miesiącu jej ogłoszenia i za czynności w tym czasie wykonane.
 5. Członkom Komisji, biorącym udział w szkoleniach lub innych pracach poza terenem miejscowości Lutowiska, przysługuje zwrot kosztów przejazdu oraz noclegów na warunkach ustalenia należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.
 6. Koszty organizacji pracy komisji oraz szkoleń, podróży służbowych i diet członków Komisji związanych z pełnieniem funkcji członka Komisji pokrywane są ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025 - 2027, zgodnie z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi zwrotu kosztów podróży pracownikom. Decyzje o skierowaniu na szkolenie podejmuje Przewodniczący Komisji.
 7. Sposób realizacji zadań, organizację wewnętrzną i tryb pracy Komisji określa Regulamin Komisji, wprowadzony Zarządzeniem Wójta Gminy Lutowiska.